

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KUTATÁS

**Immogroup Kft.
Zitzmann Adél
Budapest, 2023**

**ONLINE PLATFORMOK ÉS A CSALÁDOK LELKI
EGÉSZSÉGE**
Online Platforms and Family Health

Megrendelő:
Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
Képviseli:
Mandzák László és Sorbán János

Készítette:
Immogroup Kft.
Képviseli:
Zitzmann Adél

BUDAPEST
2023

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	7
1. A család szerepe a digitális világban.....	8
1.1. A változó világhoz való viszonyunk	9
1.2. A gyermek jóléte, a gyermek nevelésének alapfeltételei	10
1.3. A valós élet és az egészséges határok felállítása	10
1.3.1. Pozitív szempontok.....	11
1.3.2. Negatív szempontok	12
1.4. Van-e változás a szülői magatartásban a gyermek nevelését illetően?	12
1.5. Az online érzelmi csapda a gyermeknevelésben	13
1.6. Van-e összefüggés valamilyen mentális betegség és a megnövekedett digitális eszközhasználat között?	14
1.7. A 6-11 éves gyermeket nevelő szülők esetében felmerülő kérdések a digitális technológia vonatkozásában	15
1.8. A digitális technológiák használata 12-18 éves gyermekek és fiatalok körében	17
1.9. Milyen eszközök állnak a rendelkezésünkre az internetes tartalmak szűréséhez?	19
1.9.1. Szülői felügyeleti szoftverek	19
1.9.2. Telefonon található szülői felügyeleti megoldások	20
1.10. Hogyan lehet elérni, hogy a kiskorú felelősségteljesen viselkedjen az internet használatával kapcsolatban?	20
1.11. Digitális odafigyelés a gyermek online nevelésének megsegítésében	21
1.12. Pedagógiai Szakszolgálat és a Családsegítő Központok támogatják a szülőt és az iskolát	23
2. Szabályozási környezet.....	26
2.1. A digitális technológia fogalma	26
2.2. A digitális technológiák használata Magyarországon	26
3. online tartalmak és azok szabályozása	28
3.1. Az online tartalmak szabályozásának és ellenőrzésének módja:.....	28
3.2. Online platformok szabályozása az Európai Unióban	28
3.3. Az online platformok csoportosítása.....	29
3.3.1. Online platformok osztályozása a szolgáltatók típusa szerint	29
3.3.2. Az online platformokat a célközönségük szerinti osztályozása	30
3.3.3. Az online platformok a funkcióik alapján történő csoportosítása	31
3.4. Az online platformok kihívásai.....	31

4. A magyar családok körében is népszerű online platformok	33
4.1. Facebook (Meta)	33
4.2. YouTube	34
4.3. Egyéb, képi üzenetet is továbbbító platformok	34
4.4. Az online oktatás során a legnépszerűbb platformok és eszközök	35
4.4.1. Oktatási intézmények speciális platformjai	36
4.5. Legelterjedtebb keresőmotorok	36
4.6. Hogyan oszlik meg a piac?	37
5. Piackutatás:	38
5.1. Szülők véleménye, nehézségek az online tér szabályozásával kapcsolatosan	38
5.2. Iskolaigazgatói vélemények, meglátások, szabályozási kérdések.....	39
5.3. Tanárok véleménye a digitális eszközök használatáról.....	41
5.4. Szülők véleménye a digitális eszközök használatáról	44
5.5. A tanárok világa. Összesítés.....	48
6. Elemzés, meglátások	50
6.1. Hogyan és ki tanít meg bennünket arra, hogy ténylegesen mit illik és mit lehet kommunikálni és mit nem?	50
6.2. Hátrányos helyzet még hátrányosabbá válik az online világban?	50
6.3. Milyen online képességeket tanuljon meg a gyermek?	52
6.4. Mit tehet a közösség, iskola és a család az online platformokon való jobb eligazodásért?	53
6.4.1. Szakmai területek, ötletek	54
6.5. Digitális etika, mint tantárgy az iskolában	56
Felhasznált irodalom.....	57
Mellékletek.....	3

BEVEZETÉS

A család az egyik legfontosabb társadalmi egység. A családi kapcsolatok és a család dinamikája jelentősen befolyásolhatja az egyén mentális és lelki állapotát.

A családok lelki egészsége több tényezőtől függ, beleértve a szociális és társadalmi környezetet, idősíkot, kommunikációt, a családon belüli kapcsolatok minőségét, az érzelmi stabilitást és az összetartozást. A nem elég jó családi kapcsolatok, a kommunikációhiány, a konfliktusok vagy félreértések negatív hatással lehetnek az egyén mentális és érzelmi állapotára, ami hosszú távon súlyosabb következményekkel járhat a család minden tagjára nézve. Problémák, nehéz időszakok ugyanúgy jelen lehetnek, mint a boldog örömteli periódusok az ember életében.

A családi dinamika megtartó erejére, amennyiben transzgenerációs hagyomány a megküzdés képessége, mindig számíthatunk. Éppen emiatt, a családok lelki egészsége szorosan kapcsolódik a gyermek értelmi és testi fejlődéséhez. A stabil és biztonságos családi környezet, a megfelelő kommunikáció, a kölcsönös tisztelet és szeretet elengedhetetlen a gyermekek személyiségfejlődésében és érzelmi stabilitásában, továbbá javítja a kiskorú iskolai teljesítményét és társadalmi kapcsolatait. A gyermek nevelése, iskolai vagy szakmai előre menetele fontos tényező a család életében.

De mit tesz hozzá ehhez az online platform? Mi a pozitív hozama, mi a negatív vetülete az új, digitális világnak, mely a 21. század fordulópontján már láttatta magát? Mit kellene fejlesztenünk, mi az az információs csomag, ami a családokat segíti ezen a területen? Tanulmányunk igyekszik körbejárni e témát és rávilágítani azokra a szempontokra, amelyek aktívan befolyásolhatják a szülők, a gyermekek és az őket körülvevő világ interakcióját.

1. A CSALÁD SZEREPE A DIGITÁLIS VILÁGBAN

A technológiai fejlesztéseknek köszönhetően az internet egyre szélesebb körben elérhetővé vált, és az emberek egyre több időt töltenek az online világban. Nem csupán több időt töltünk online, hanem egyre több eszközzel, applikációval ismerkedünk meg nap, mint nap. A digitális technológia felgyorsít bennünket, pozitív hatásai közé tartozik az információhoz való könnyebb hozzáférés, a távolság áthidalása, a kontinensen átívelő kommunikáció lehetősége. Ide sorolható az online oktatás, valamint az online szórakozás lehetősége, hiszen bárhol is lennénk, a rendelkezésre álló platformokon elérhetünk egy kívánt egyetemi oktatást vagy szakképzést, ugyanígy egy koncertre is beülhetünk. Az interneten található közösségi platformok és alkalmazások lehetővé teszik a velünk nem egy háztartásban, akár másik városban, vagy országban élő családtagokkal való kapcsolattartást és a kommunikációt, ami különösen fontos érzelmi szempontból. (Gondoljunk itt azokra a fiatalokra, akik külföldön boldogulnak, és keresik meg a kenyerüket, akár idősebb rokonaikat, a szülőket, akár gyermekeiket hátrahagyva).

Az internet használata és a digitális környezet kihívásokat is jelenthet a család életében. Az online tevékenységek túlzott mértéke és az állandó online jelenlét, a családtagok közötti kommunikáció hiányához és az összetartás csökkenéséhez vezethet. Hogyan lehetséges, hogy ezek a kütyük (telefonok, tabletek, stb.) távolról bármikor és bárhol össze tudnak kötni minket egymással, viszont néha éppen, hogy elszakítanak minket azoktól, akikkel közvetlenül együtt élünk? Az okostelefonok nagyon különböznek az őket megelőző elődeiktől, mivel állandó online jelenlét érhető el általuk, és mára már megfizethetőbbé váltak széles körben. Könnyen és állandó jelleggel jelen vannak az ember életében.

Az internettől való függés káros is lehet, ha felerősíti az olyan pszichiátriai diagnózisok elmélyülését, mint a depresszió, hangulatzavar, vagy a kényszeres viselkedészavar.

Az internetes zaklatás és az online biztonság kérdései szintén aggodalmat okozhatnak a szülőknek.

Fontos, hogy a családok egymás között egyetértésben kezeljék az internet és a technológia használatával kapcsolatos kihívásokat, és megfelelően szabályozzák az online

tevékenységeket. A megfelelő korlátozások és szabályok bevezetése segíthet az online aktivitások kiegyensúlyozottabbá tételében, és biztosítja, hogy az internet és a technológia ne károsítsa a családi kapcsolatokat és az összetartást.

1.1. A változó világhoz való viszonyunk

Az amerikai szülők kétharmada szerint szülőnek lenni ma nehezebb, mint 20 évvel ezelőtt volt, és ennek okaként sokan a digitális technológia hatását (26%), a közösségi média térnyerését (21%) és azt emelik ki, hogy a technológia hozzáférhetősége már fiatal korban kiteszi a gyermekeket bizonyos dolgoknak (14%), amelyek nem feltétlenül előnyösek a gyermeknevelés szempontjából. (Pew Research Center, 2020). A szülők 73%-a gondolja úgy, hogy 12 éves kor alatt nem kellene a gyermeknek okostelefont vásárolni. További gyakran említett okok, amelyek miatt a szülői munka egyre nehezebbé válik, hogy változnak a morális és erkölcsi értékek, valamint a gyermekneveléssel járó költségek (Pew Research Center, 2020).

Az Egészségügyi Világszervezet pár évvel ezelőtt szigorú irányelveket adott ki, a kisgyermek digitális technológia használatának tekintetében. Ajánlásuk szerint 2 évesnél fiatalabb gyermekek esetében nem, a 3-4 évesek esetében is maximum 60 perc megengedhető a digitális képernyő előtt (WHO, 2019).

„Meglepő az az adat, hogy este 10 órakor lényegében minden negyedik 4-7 éves gyerek még nézi a tévét, sőt még 23 órakor sem elhanyagolható a jelenlétük, miközben ebben az időszakban már igen sok csatornán 16, illetve 18 éven felülieknek ajánlott műsorokat sugároznak. A nézőszám a 8–12 évesek esetében 22 órakor is még 30 százalék volt, 23 órakor pedig a korcsoport tagjainak 14-16 százaléka ült még mindig a képernyők előtt.” (Digitalhungary.hu).

1.2. A gyermek jóléte, a gyermek nevelésének alapfeltételei

A gyermekekkel közösen eltöltött szabadidős tevékenység elősegíti a gyermekek jólétét (Dongxu Li, Xi Guo, 2023). A szülő-gyermek kapcsolatban a szülők érzelmi melegsége nemcsak pozitív érzelmi légkört biztosíthat a gyermek számára, hanem pozitív szerepet játszhat gyermekük pszichológiai szabályozásában is (Liu, G., Zhao, Z., Li, B., Pan, Y., and Cheng, G, 2022). A gyermekeknek elengedhetetlenül szükségük van a szülői gondoskodásra, feltétel nélküli elfogadásra és elismerésre (Thoilliez, B., 2011). A szülő a gyermek életének fő résztvevője és támasza. A szülő szerepe az aktív gondoskodás, és a gondoskodás mindenkor biztosítása a gyermek számára (Rafferty, 2020). Az együtt töltött idő azonban nem feltétlenül nyújt világos képet arról, hogy ez hogyan befolyásolja a gyermek-szülő kapcsolatot, és a kapcsolat mennyire felel meg a serdülő fejlődési szükségleteinek (Fallon, B. J., & Bowles, T. V., 1997).

Előfordulhatnak különbségek a szubjektív jólét megélésében. A gyermekkor teljesen eltérő megélése változó lehet különböző országokban és kultúrákban (Rees, G., and Dinisman, T., 2015). A gyermekek jóléte nagyobb mértékben növekedett akkor, amikor valamilyen közös, feladatmegoldó, neveléssel összekapcsolódó tevékenység során volt együtt a család, mint egyszerűen a szabadidő eltöltése közben (Thomsen, 2016).

A kutatók között nincs egyetértés abban, hogy az interaktív technológia javítja-e, vagy korlátozza a szülők és gyermekek közösen eltöltött, szabadidős tevékenységének a minőségét és mennyiségét (Vaterlaus, J. M., Beckert, T. E., & Schmitt-Wilson, S., 2019).

Ugyanakkor, mind a gyermekek tanulási erőfeszítései, mind a tanulmányi eredmények szignifikánsan összefüggenek a szülői jóléttel, azonban a szülők hajlamosak az eredményeket jobban értékelni, mint az erőfeszítést (Tong, Y., Li, J.X. & Shu, B., 2021).

1.3. A valós élet és az egészséges határok felállítása

A jólét magába foglalja a pozitív hangulatot, érzelmeket, az önértékelést (Diener, 1999), a jó egészséget (Minkinen, 2013), a társadalmi elfogadottságot és a jó minőségű kapcsolatokat a családdal és a barátokkal. (Keyes, 1998).

A serdülők digitális jólétének fogalma azt jelenti, hogy a fiatalok képesek egészséges és kiegyensúlyozott kapcsolatot fenntartani a digitális technológia használata során. A mai serdülők olyan világban nőnek fel, ahol az információs technológia mindennapi életük szerves részét képezi, és gyakran jelentős mennyiségű időt töltenek digitális eszközök, például okostelefonok, táblagépek és számítógépek használatával.

Fontos, hogy a családok egészséges határokat állítsanak fel az online platformok használata és a való élettel közötti egyensúly megteremtése érdekében. Az okostelefonok és a számítógépek használata korlátozható, például azáltal, hogy bizonyos időszakokban a szülők tiltják a képernyőidőt, és lehetővé teszik a családtagok számára, hogy inkább együtt töltsenek időt a természetben, játékokkal vagy más szórakoztató tevékenységekkel.

Az online világban való navigálás és az egészséges online viselkedés megtanítása fontos szerepet játszhat a családok lelki egészségének megőrzésében. A szülőknek fontos szerepet kell játszaniuk abban, hogy segítsék a gyermekeket a biztonságos és felelős online viselkedés megtanulásában, beleértve a privát adatok védelmét, az online zaklatás megelőzését és az online források megbízhatóságának értékelését.

1.3.1. Pozitív szempontok

Az online oktatási és szórakoztató lehetőségek hozzájárulhatnak az egész család tudásának és szórakoztatásának növeléséhez. Az online kommunikáció és kapcsolattartás lehetőségei pedig segíthetnek a távoli családtagokkal való kapcsolat, valamint az üzleti és szakmai kapcsolatok ápolásában.

A családoknak fontos, hogy az online platformok használata során tudatosan válasszanak és korlátozzák az időt, amelyet ezeken a platformokon töltenek. Fontos, hogy az online tevékenységek ne helyettesítsék a személyes kapcsolatokat.

A gyermekek többsége, gyakran vagy nagyon gyakran segít a szülőknek, amennyiben nekik nehézségeik adódnak az online térben való boldogulásban. A 19 európai országot felmérő tanulmány adatai alapján 12%-tól (Németország) 69%-ig (Szerbia) terjedő skálán mozog azon válaszadó gyermekek aránya, akik arról számoltak be, hogy segítik szüleiket az online térben való jobb eligazodásban. Ez jelezheti azt is, hogy a generációs szakadék folyamatos, a szülők le vannak maradva a digitális készségek terén. Pozitív adalék, hogy a szülők nem

félnek segítséget kérni a gyermekeiktől, és hogy a családok osztoznak a digitális környezet közös kezelésében és kihívásaiban (Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., 2020).

1.3.2. Negatív szempontok

Az egyik legjelentősebb tényező a digitális eszközök használatával kapcsolatosan, az eltöltött idő mennyisége. A túlzottan sok képernyő előtt eltöltött idő fizikai és mentális problémákhoz vezethet, mint például a szem megerőltetése, alvászavarok és szorongás kialakulása.

A digitális jólétet befolyásoló egyéb tényezők közé tartozik az is, hogy a serdülők milyen típusú tartalmakkal találkoznak az interneten, milyen mértékben kötődnek a közösségi média platformokhoz, és milyen mértékben tudják ellenőrizni online tevékenységeiket. Például a cyberbullying-nak vagy káros online tartalomnak való kitettség negatív hatással lehet a serdülők mentális egészségére és jóllétére. A negatív szempontokat elkerülendő, a serdülők digitális jólétének előmozdítása érdekében a szülők, a pedagógusok és a politikai döntéshozók számos lépést tehetnek, például az egészséges digitális szokások népszerűsítésével, az odafigyelés és az önszabályozás ösztönzésével, valamint a digitális stressz és szorongás kezeléséhez szükséges támogatás és erőforrások biztosításával. Emellett elengedhetetlen a biztonságos és pozitív online környezet megteremtése, amely elősegíti az egészségesen fejlődő kapcsolatokat.

Az internet-hozzáférést nyújtó szolgáltatók 2014. július 1-jétől kötelesek honlapjukon valamilyen **gyermekvédelmi szűrőszoftvert** letölthetővé és használhatóvá tenni az érdeklődőknek (nmhh.hu).

1.4. Van-e változás a szülői magatartásban a gyermek nevelését illetően?

Rick Capaldi családterapeuta, a gyermeknevelésről szóló könyvének - 21st Century Parenting - (Psychology Today, 2019) ajánlása szerint az idősebb generáció nevelését a szülői túlreagálás, eltúlzott kontroll, a választási lehetőségek helyett az irányítás jellemezte.

Viszont az elmúlt évtizedek fordulatot hoztak a szülői magatartásban. A következő generációt nevelő szülők már alkudoztak, néha könyörögtek a gyerekeiknek, gyenge kísérletet téve arra, hogy a gyermekük lelkére hassanak, és így tereljék a helyes útra őket. Néha pénzzel, néha kütyükkel ment az alkudozás, aminek eredményeképpen egy feljogosultságérzéssel, hamis önbizalommal rendelkező fiatal réteg nőtt fel. Sokan közülük hangulatzavar, depresszió, szorongás vagy pánikroham jeleit mutatják, vagy önkárosító magatartással vonják fel magukra a figyelmet. Mások rossz életviteli döntéseket hoznak, elsősorban azért, mert a szüleik nem modellezték le számukra a való világot, nem mutatták meg a megfelelő megküzdési stratégiákat, úgymond nem „edzették” őket meg, hogy a későbbiekben saját erőből képesek legyenek, éles helyzetekben is helyt állni.

Eközben, az online platformok fejlődése kapcsán a nevelés, így a szociális attitűdök, a családi dinamika sokat változott. Jól tapintható generációs feszültegeket is hordoz, nem csupán a nevelési módszer változása, hanem a digitális korszak megjelenésével kirajzolódó életmód változás is.

1.5. Az online érzelmi csapda a gyermeknevelésben

A kutatók szerint a mai szülők több időt töltenek el a gyermekeikkel, mint az előző generációk szülei (Dotti Sani, G. M., & Treas, J., 2016).

Azonban az egyének olyan tartalmak elérésére is használják az online platformokat, amelyek nem relevánsak az éppen aktuális tevékenységük közepette (pl. a Facebook-bejegyzések görgetése, miközben egy barátjukkal étteremben ülnek). A figyelem lecsökken, emiatt az egyén élményekről, a nem digitális tevékenység nyújtotta előnyeiről mond le. Ha a környezet vagy a társaság viszonylag korlátozott lehetőségeket kínál az egyén számára a pszichológiai – lelki szükségleteinek kielégítésére, akkor az egyénnek kevés veszténivalója van és figyelmét inkább a digitális tevékenység fogja lekötni. A digitális technológia használatának pszichológiai magyarázata a digitális és a nem digitális környezet nyújtotta lehetőségek közötti kölcsönhatáson múlik (Kushlev, K., & Dunn, E. W., 2018).

A közösségi média, az üzenetküldés, vagy az online tevékenységek, egyfajta szociális támogatás forrásaként szolgálnak a gyermekkel eltöltött idő mellett. Azt is mondhatnánk, hogy a szociális média negatív hatása abban is megnyilvánul, hogy kevesebb minőségi időt

töltünk a gyermekünk társaságában, és nem tudunk teljes mértékben odafigyelni rá, mivel figyelmünket az egyéb más eszközön való jelenlét megosztja.

A Facebook-ot használó anyák nagyobb valószínűséggel nézik meg a platformot naponta többször, mint az apák (56% vs. 43%). A fiatalabb szülők (40 év alattiak) szintén nagyobb valószínűséggel használják naponta a Facebook-ot, mint a 40 éves, és az ettől idősebb szülők. A 40 év alatti szülők mintegy 82%-a naponta bejelentkezik, szemben az idősebb szülők 68%-ával. (Pew Research Center, 2015).

A gyermeket nevelő szülők több esetben használják a Facebook-ot, mint a gyermektelen szülők. A telefonhasználat javíthatja a szülők jólétét azáltal, hogy enyhíti a gyermekgondozás esetleges fáradalmait (Kushlev, K., & Dunn, E. W., 2018).

Egyetemista diákok körében végzett vizsgálatok alapján kiderült, hogy azok a diákok, akik gyakrabban beszélnek telefonon a szülőkkel, kielégítőbb, intimebb, és támogatóbb szülői kapcsolatról számoltak be. Ezzel ellentétben, azok a diákok, akik közösségi oldalakat használtak a kapcsolattartásra, nagyobb mértékű magányosságról, szorongóbb kötődésről, valamint a kapcsolaton belüli konfliktusokról számoltak be (Amy L. Gentzler, Ann M. Oberhauser, David Westerman, Danielle K. Nadorff, 2011).

1.6. Van-e összefüggés valamilyen mentális betegség és a megnövekedett digitális eszközhasználat között?

Egyre több ADHD-s (figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar) gyermeket diagnosztizálnak manapság, de vajon igaz lehet-e, hogy több az ADHD-s tünettel rendelkező fiatal, mint évekkel ezelőtt volt? Ezt a tünetet 1798-ban A. Crichton nevű, skót orvos írta le először, feltételezve, hogy pubertás korra általában kinövik a gyermekek (Lange KW, Reichl S, Lange KM, Tucha L, Tucha O., 2010). Természetesen azóta már tudjuk, hogy ez a zavar legalább 50%-ban megmarad a felnőttkorban is (Okie, 2006).

A 4 és 17 év közötti gyermekek körében az ADHD zavar mértéke az 1990-es években 6 % körüli volt. Ez az arány 2016-ra megközelítőleg 10 %-ra emelkedett (Xu G, Strathearn L, Liu B, Yang B, Bao W., 2010). Egy másik, amerikai kutatóközpont adataiból kiderül, hogy a közelmúltban a 3-5 éves gyermekek 2 százalékánál, a 6-11 éves gyermekek 10 százalékánál és a 12-17 éves gyermekek 13 százalékánál diagnosztizáltak ADHD-t. Azoknál a

gyermeknél, akiknél ADHD-t diagnosztizáltak, 64%-ban valamilyen egyéb mentális, érzelmi, vagy viselkedési rendellenessége volt észlelhető, többek közt viselkedési zavarok, szorongás, depresszió és autizmus spektrum zavar. (Centers for Disease Control and Prevention, 2019). A hangulatzavarok és - a fiatalabbak körében – az ADHD/ADD (figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar) magas komorbiditási arányt mutattak a problémás internethasználattal. (Aboujaoude, 2010). Tajvani fiatalok körében végzett vizsgálatok alapján a kiélezettebb szülő-gyermek konfliktus, a testvér alkoholfogyasztása, valamint a szülők megengedő hozzáállása a serdülőkori szerhasználathoz előre jelzik az internetfüggőség kialakulásának a lehetőségét (Yen, J.-Y., Yen, C.-F., Chen, C.-C., Chen, S.-H., & Ko, C.-H., 2007).

Koreai felnőttek körében végzett vizsgálatok alapján a problémás internethasználat együtt járhat a szerhasználattal, az impulzuskontroll-zavarokkal a szorongással, depressziós zavarral, és öngyilkossági tervekkel (Park S, Jeon HJ, Bae JN, Seong SJ, Hong JP., 2017).

1.7. A 6-11 éves gyermeket nevelő szülők esetében felmerülő kérdések a digitális technológia vonatkozásában

A lakótelepi élet a 70-es, 80-as években, amikor még a panelházak között pingpongoztak a gyermekek, egymás biciklijét kérték kölcsön, és egyedül lemehtek a játszótérre, nos mindez a régmúlt. Vidéken ez az életforma még talán nem halt ki teljesen, azonban a nagyvárosok már nem tudják biztosítani ezt a közösségi életet a gyermekek számára. A szülők autóval viszik-hozzák az általános iskolás gyermekeiket, és sokszor nincs idő a szomszéd gyerekekkel akár sötétedésig a szomszédos parkban játszani, mert idő hiányában nem feltétlenül alakulnak ki iskolán kívüli közösségek.

Tény, hogy a 6-11 éves korú gyermekek esetében a beszéd, a mozgás, a képzelet, valamint a probléma megoldó képesség fejlesztésére kell, és érdemes a hangsúlyt fektetni. A legjobb tevékenységek, melyekkel felkeltjük és fejlesztjük egy fiatal gyermek fejlődését a következők:

1. Társasjátékok: nagyszerű lehetőséget nyújtanak a gyermekeknek arra, hogy megtanuljanak együtt dolgozni, kommunikálni és csapatként működni. Néhány példa

a társasjátékokra: Monopoly, Scrabble, Uno, Jenga, stb. Ezeket a játékokat testvérek egymás között, akár szülőkkel, távolabbi rokonlátogatáson is elő lehet venni.

2. Sport: pótolhatatlan lehetőség a gyermekeknek arra, hogy testileg és szellemileg aktívak maradjanak, és javítsák az egyensúlyukat, koordinációjukat. A foci, a kosárlabda, röplabda, pingpong, az egyéni, de a csoportban való együttműködés fejlesztését, agilitást, koncentrációt, kitartást is elősegíti. Sport szakkörök többnyire elérhetőek az általános iskolákban és a középiskolákban is. Viselkedés-és figyelemzavarnál igen fontos, hogy a gyermek energiáit megfelelőképpen csatornázzuk. Agresszív viselkedésnél, impulzuskontrollal kapcsolatos viselkedés esetén a küzdősportok, dzsúdó, karate, stb. ugyancsak ajánlott, mert a másik fél iránti tiszteletet, fegyelmet és az esetleges vereség elfogadását ösztönzi.
3. Kirándulás, aktív túra: a szülők aktív hétvégéket, túrázást, biciklivel vagy anélkül, hétvégi táborozást is beiktathatnak, ezzel is támogatva a családi élményt. Gondoljunk arra, hogy egy sátor felállítása, tábortűz meggyújtása nemcsak tanulás és élmény, hanem feladat is egyben. Természetesen az iskolák is szerveznek nyári táborokat, ezekre is érdemes jelentkezni, mert felejthetetlen emlékeket, barátságokat építhet fel a gyermek ezeknek a programoknak a révén. Otthon ezekről az élményekről beszélgetni lehet családi körben, építve ezáltal az egymás közötti személyes információcserét.
4. Kreatív tevékenységek: segítik a gyermekek képzeletvilágának fejlődését. A rajzolás, festés, barkácsolás, modellezés, gyöngyfüzés, hímzés, stb. nem csupán a kézügyességet, hanem a képzelőerőt is fejleszti.
5. Videojátékok: nagyon népszerűek a gyermekek körében, és lehetnek szórakoztatóak és fejlesztőek is, különösen akkor, ha megfelelő korhatár-besorolással rendelkeznek és mérsékelt mennyiségben játsszák őket. Néhány példa a videojátékokra: Minecraft, Roblox, Mario Bros, stb.
6. Olvasás, színjátszás: nagyszerű lehetőséget nyújt a gyermekeknek arra, hogy javítsák a szókincsüket, az olvasási- és írási képességüket, és a fantáziavilágukat is gazdagítsák. Ugyanígy a bábozás, történetek eljátszása kisebb és nagyobb gyerekeknél is fontos gondolat kifejezési formát jelent. Még akkor is, ha a gyermek már nem szeret mesélni, a szülő törekedhet arra, hogy egy közösen megnézett filmről

kérdez, a gyermeknek mi tetszett a történetben, kivel tudott azonosulni a szereplők közül. A hangsúly a kognitív képességek, a gondolkodás, az analitikus képesség, valamint a kreativitás fejlesztésén van.

Azt látjuk, a kisebbek számítógépes, telefonos, tabletes bekapcsolódása az internet és a digitális technológia világába már óvodás kortól jellemző lehet. Ettől eltekintve, fontos lenne, hogy a szülő a gyermeket elsősorban a klasszikus játékok és a fantázia birodalmába vezesse be, mivel intellektuális fejlettsége még nem érett a digitális technológiák jó- vagy rossz oldalainak a megítélésére.

Régebben a klasszikus fotóalbumok alapján emlékeztünk vissza egy-egy felejthetetlen élményre. A mai gyermek, akár már 12 éves kortól tud blogot szerkeszteni, szövegeket, képeket feltölteni, dokumentálni az élményeit és a családdal, közelebbi és távolabbi ismerőseivel megosztani azt. Amatőr szinten is elvárt és jó dolog a különféle eseményeken "lőtt" képeket retusálni pl. Photoshop segítségével, vagy egy weboldalt szerkeszteni Wordpress alapon. Ne felejtsük el, hogy a mai gyermek a felnőtt generációt hamarabb tanítja meg a digitális eszközök használatára, mint fordítva. Maradjunk nyitottak és érdeklődők, ne zárkózzunk el azzal a megjegyzéssel, hogy mi már öregek vagyunk ehhez, csináld csak fiam, én nem értek hozzá, stb.

1.8. A digitális technológiák használata 12-18 éves gyermekek és fiatalok körében

Az elmúlt évtizedben a gyermekek online térben eltöltött ideje megduplázódott. és az internethez való első kapcsolódásuk egyre korábbi életkorra tehető. A 15-16 éves gyermekek nagyobb valószínűséggel használják okostelefonjaikat napi gyakorisággal, mint a fiatalabbak, és körülbelül kétszer annyi időt töltenek, online, mint a 9-11 évesek. Általánosságban a lányok valamivel kevesebb időt töltenek el online, mint a fiúk, elképzelhető azért is, mert a fiúk online játékokkal többet foglalkoznak, mint a lányok.

(Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., 2020); (Livingstone, 2011). A szocializáció, az oktatás és a szórakozás ma

már többnyire a digitális térben történik, a digitális technológia elválaszthatatlanul beleszövődik "a mindennapi élet szövetébe" (Navarro, 2022).

A közelmúltbeli Covid-19 világjárvány még inkább megnövelte a gyermekek online térben eltöltött idejét, mivel nem volt más módja a szociális környezetükkel való kapcsolattartásnak, valamint a tanulás folyamatosságának.

A gyermekek biztonságát és védelmét, valamint a digitális technológiák használatának hatásait a gyermekek jólétére nézve több szempontból érdemes megközelíteni. A társas élmények elmaradásáról (Turkle, 2011), a mobileszközök iránti függőség kialakulásáról, valamint a fizikai és mentális egészséggel kapcsolatos problémák felmerüléséről kénytelenek vagyunk beszélni. Az internethasználat miatti alvásvesztés és az elvonás miatt kialakuló negatív hangulat olyan következmény, amely hosszú távon közvetlen hatással van a mentális egészségre (Hökby S, 2016). Tinédzserek körében egyirányú kapcsolat észlelhető a közösségi média használata és a depressziós tünetek között, a nagyobb közösségi médiahasználat idővel több depressziós tünetet jelzett előre (Heffer, 2019).

Az utóbbi időben a családok egészségének kutatása kapcsán, az interperszonális kapcsolatokat kutatók számos fontos tényezőt tártak fel, amelyek a serdülők túlzott internethasználatához kapcsolódnak.

A legerősebb védőfaktor a serdülők tevékenységének szülői felügyelete volt (azaz, hogy a szülők tisztában vannak azzal, hogy serdülő gyermekeik mivel, hol, mikor és kivel töltik szabadidejüket). Ezt támogatta a nagyobb gondoskodás (az érzelmi melegség, a családban uralkodó pozitív légkör). Úgy tűnt, hogy a túlzásba vitt internethasználat (Excessive Internet Use – EIU) fő kockázati tényezője a szülői túlvédés volt, azaz a serdülő fiatal önbizalmát sértő szülői magatartás (Faltýnková A, Blinka L, Ševčíková A, Husarova D., 2020).

A társadalmi korlátok fontos tényezőnek bizonyultak a serdülőkorúak iskolai lemorzsolódásának okait illetően. A problémás közösség, vagy környezet szerepe új megvilágításba hozta az internettel kapcsolatos kutatásokat, felfedve, hogy a megelőzésben célszerűen kellene foglalkozni ezzel a témával (Blinka, L., Šablatúrová, N., Ševčíková, A., & Husarova, D., 2020).

Bizonyos kockázati tényezőket - bár nagyon kis mértékben - a család alacsonyabb társadalmi-gazdasági státusza, továbbá az otthoni környezetben eltöltött idő megnövekedése is okozta, ezzel pedig a digitális jelenlét is megnövekedett. Ezek az eredmények azt mutatják, hogy az optimális szülői magatartás a szülői gondoskodás, a gyermekek védelme és a serdülők önállóságának és kompetenciájának kialakítására való képesség megteremtése egyensúlyban kell, hogy legyen. Ezzel ellentétben, a 2020-es Eurokids felmérés azt mutatta, hogy a szülők nem mindig mutatnak támogató magatartást. A legtöbb országban (19 országot mértek) a gyermekek akár egyharmada is azt mondta, hogy a szülei közzétettek valamit az interneten róluk anélkül, hogy megkérdezték volna őket. Csupán 3% (Litvánia) - 29% (Románia) között volt azok aránya, akik megkérték a szülőket, hogy távolítsák el a közzétett információkat az internetről (Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., 2020).

1.9. Milyen eszközök állnak a rendelkezésünkre az internetes tartalmak szűréséhez?

1.9.1. Szülői felügyeleti szoftverek

Széles körben állnak rendelkezésre tartalomszűrő weboldalak. Általában különböző kategóriákat tartalmaznak, mint például pornográfia, erőszak, drogok vagy gyűlöletbeszéd. A felhasználók a kívánt kategóriák blokkolásával korlátozhatják az ilyen tartalmak elérését az interneten, lehetővé téve a szülők számára, hogy szűrjék az interneten található tartalmakat, és megakadályozzák a gyermeket a nem megfelelő tartalmak megtekintésében, lehetőséget nyújtva bizonyos weboldalak és alkalmazások blokkolására vagy engedélyezésére, a képernyő idő korlátozása, az online tevékenységek nyomon követésére, vagy szülői a figyelmeztetések bekacsolására. A szülői felügyeleti szoftvereknek számos előnye van a kiskorúak online biztonsága és az internetes tevékenységek korlátozása szempontjából, de a szoftverek nem helyettesítik a tényleges szülői felügyeletet és a kommunikációt.

1.9.2. Telefonon található szülői felügyeleti megoldások

Ezek az alkalmazások különböző funkciókat kínálnak, amelyek lehetővé teszik a szülőknek a gyermekek telefonhasználatának szabályozását és monitorozását. Néhány közös funkciója ezeknek a szülői felügyeleti megoldásoknak a következők:

1. **Tartalomkorlátozás:** Ezek az alkalmazások lehetővé teszik a szülők számára, hogy korlátozzák az alkalmazásokhoz, weboldalakhoz, tartalmakhoz és funkciókhoz való hozzáférést a gyermekek telefonján. Például blokkolhatnak bizonyos alkalmazásokat, weboldalakat vagy tartalmakat, amelyek nem megfelelőek lehetnek a gyermekek számára.
2. **Időkorlátozás:** Az ilyen típusú alkalmazások lehetővé teszik a szülőknek, hogy beállítsák az időkorlátokat a gyermekek telefonhasználatára. Ez lehetővé teszi a szülők számára, hogy korlátozzák a gyermekek telefonozási, alkalmazás-használati vagy képernyőidő-szokásait bizonyos időszakokban, például az iskolai időszakban vagy az éjszaka folyamán.
3. **Tartalomfigyelmeztetés:** Ezek az alkalmazások figyelmeztetéseket küldhetnek a szülőknek, ha a gyermekek olyan tartalmakhoz próbálnak hozzáférni, amelyek korlátozottak vagy károsak lehetnek. Ez lehetővé teszi a szülők számára, hogy figyelemmel kísérjék a gyermekek online tevékenységeit és korrekciós intézkedéseket hozzanak szükség esetén.
4. **Helymeghatározás és térképezés:** Néhány szülői felügyeleti alkalmazás lehetővé teszi a szülők számára, hogy kövessék a gyermekek tartózkodási helyét a térképen, és megállapítsák a tartózkodási helyekre vonatkozó korlátokat. Ez hasznos lehet a gyermekek mozgásának nyomon követésében és az esetleges veszélyes helyek elkerülésében.

1.10. Hogyan lehet elérni, hogy a kiskorú felelősségteljesen viselkedjen az internet használatával kapcsolatban?

Az internet használatára vonatkozó szabályokat és korlátozásokat a szülőknek kell meghatározniuk. Fontos, hogy a gyermeknek tudomása legyen arról, hogy az internet

használata bizonyos szabályokhoz kötött, és hogy mindig felelősségteljesen kell viselkedni az online világban. A szülőknek meg kell tanítaniuk a kiskorú gyermeknek, hogy az interneten található információk nem mindig megbízhatóak, és hogy a virtuális világban is ugyanúgy kell viselkedni, mint a valódi életben.

Az interneten könnyen lehet olyan hamis vagy torzított információ, amelyek félrevezetőek vagy ártalmasak lehetnek. Elég, ha néhány weboldal vagy blog beállítása nem szakszerű, és nem tartalmazza azokat az ellenőrző mechanizmusokat, amelyek az információk megbízhatóságának és hitelességének garantálásához megengedhetetlenek lennének. Emellett, a különböző érdekeknek megfelelően, az információk manipuláltak is lehetnek, gyorsan elterjedhetnek az interneten.

Fontos ellenőrizni az információ forrását, aktualitását, relevanciáját és az információval kapcsolatos forrásokat is.

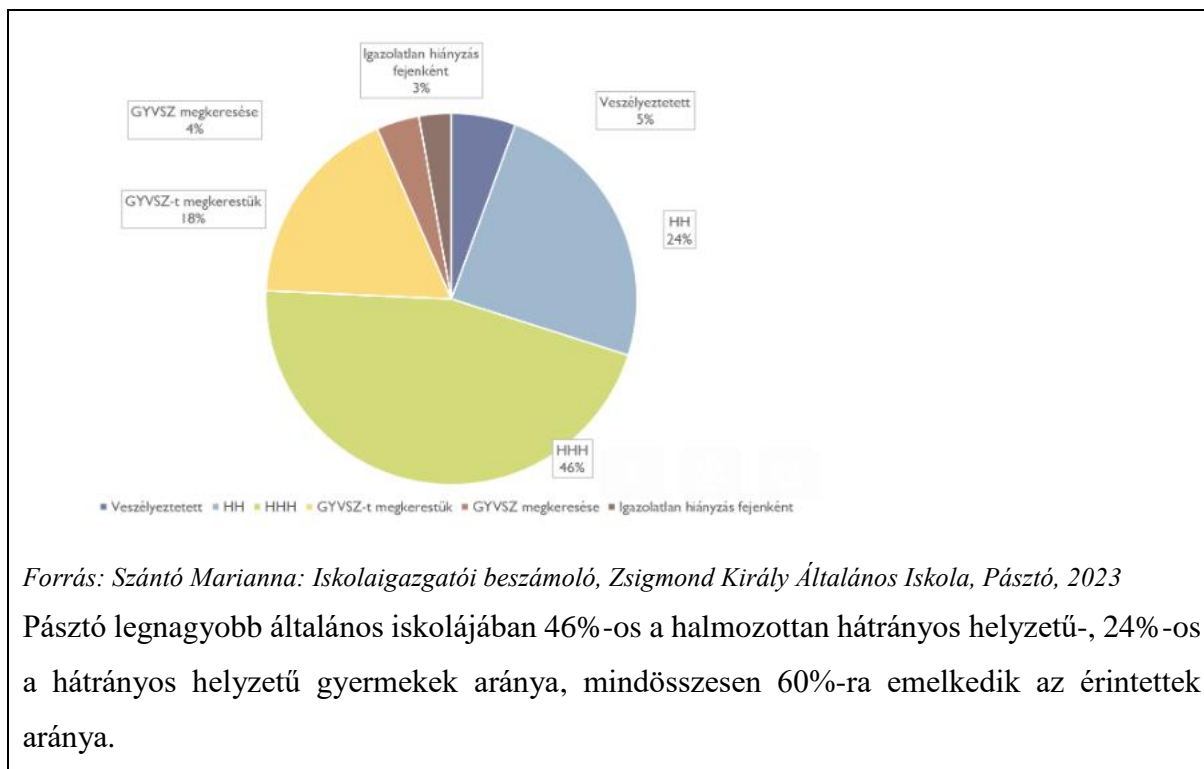
1.11. Digitális odafigyelés a gyermek online nevelésének megsegítésében

A szülő az iskola mellett is sok segítséget kaphat, amennyiben tud róla, igényli, és él is vele. A kérdés az, hogy tud-e róla? Van-e a szülőnek digitális téren oly mértékű tájékozottsága, hogy olvassa, megértse, elintézzze, és utánajárjon a digitális, online oktatás feltételeinek?

A „Digitális Jólét Program Pontok mentorai is támogatják azokat, akik nem rendelkeznek a digitális oktatáshoz szükséges eszközzel, vagy éppen az online oktatáshoz szükséges digitális készségeik fejlesztésre szorulnak.” (Oktatási Hivatal, 2021)

„A technológia felhasználása a távolléti oktatásban akkor lehet hatékony – feltételezve a szükséges eszközök rendelkezésre állását –, ha a digitális eszközök alkalmazásának voltak előzményei az intézmény gyakorlatában, és az otthoni használathoz a gyermekek segítséget kapnak.” (Oktatási Hivatal, 2021). Az Oktatási Hivatal valóban nagyszerű módszertanifüzetet adott közre, részletes, alapos. Azonban nehéz megállapítani, hogy az online oktatás végrehajtása milyen fokon, milyen minőségben történt meg. Milyen mértékben tudtak bejelentkezni azok a gyermekek, akik otthonaikban mégsem rendelkeztek számítógéppel és/vagy internettel?

A hátrányos helyzetű gyermekek (HH) és a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek¹ tekintetében hogyan működött együtt az Oktatási Hivatal és a Szociális Ügyekért Felelős Államtitkárság, annak érdekében, hogy az elmélet a gyakorlattal találkozhasson?

Széles rétegek nem voltak és mai napig nincsenek felkészülve arra, hogy számítógépet oktatási platformok során használjanak. szoftvereket letöltsenek, akár segítséget kérjenek, ezzel is hatalmas terhet jelentve azoknak a pedagógusoknak, akik az oktatás mellett a szülők problémáival is nap-mint nap foglalkozniuk kellett

Ahhoz, hogy, megfeleljünk az online oktatás befogadására, legalább haladó digitális tudással kell, hogy rendelkezünk és az online oktatás feltételeinek is meg kell lenniük. Vidéken, a társadalmilag elmaradottabb régiókban biztosan érdemes kivizsgálni, hogy milyen

¹ „Hátrányos helyzetű (HH) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre (RGYK) jogosult gyermek, nagykorúvá vált gyermek vagy fiatal felnőtt, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll: a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik, alacsony foglalkoztatottságú, vagy a gyermek elégtelen lakókörnyezetben, illetve lakáskörülmények között élő gyermek vagy fiatal felnőtt. Halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) az, aki esetében a HH-ként meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll, továbbá a családjából kiemelt, szakellátást nyújtó intézményekben elhelyezett, nevelésbe vett gyermek, valamint az utógondozói ellátásban részesülő, tanulói, hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt” (KSH)

hatékonysággal zajlott le az online oktatásra való átállás. Mégér egy tanulmányt, hiszen a jelen hibáiból biztosan lehet tanulni és fejlődni. Kiderülhet, hogy a családok lelki egészségét valójában mennyire megviselte az aggodás és a káosz. USA-ban végzett kutatások alapján a pandémia miatt „a szülők 91,0%-a stresszről, 41,2 %-a szorongásról, 26,6 depresszió tüneteiről és 33,7%-a pedig PTSD (poszt traumás stressz zavar) tüneteiről számolt be. A szülők 60,3%-a mondta, hogy a gyermeke részt vett a távoktatásban, és a többség (70,3%) arról számolt be, hogy túlterheltnek érezte magát emiatt (Deeb S, Madden D, Ghebretinsae T, Lin J, Ozbek U, Mayer V, Vangeepuram N., 2022).

1.12. Pedagógiai Szakszolgálat és a Családsegítő Központok támogatják a szülőt és az iskolát

A gyermek pedagógiai és pszichológiai felmérését, akár óvodás kortól a járási, majd ha indokolt, akkor a megyei Pedagógiai Szakszolgálat végzi.

Nem csupán arra derül fény, hogy ki és miért kérte a gyermek vizsgálatát, hanem részletes első interjú keretében a gyermek körülményeire, és szülői háttere is fény derül.

Lényeges lenne felmérni (teszt), hogy a gyermek mennyi időt tölt digitális eszköz használatával, illetve a szülők, ők maguk, mennyi időt töltenek a digitális eszközök mellett, amikor ezzel párhuzamosan a gyermek nevelése, felügyelete zajlik.. Amennyiben a Szakszolgálat összefüggést lát a gyermek fejlődésének elmaradása és a gyermek nevelése között, érdemes a szülőnek a nevelési tanácsadást felajánlani és felhívni a figyelmét az online világ pozitív-negatív aspektusaira is.

A Pedagógiai Szakszolgálat egy teljesen más szoftverben rögzíti a gyermekek vizsgálatának eredményeit, melyet az eE-Kréta rendszer nem lát (nincsenek összekötve). Mai napig hivatalos levélben, postai úton, minimum 30-60 napos késéssel érkeznek meg az iskolákhoz a szakvélemények, melyeket manuális úton kinyomtatva és fénymásolva dolgoznak fel az iskola adminisztrátorai Excel táblában. Figyelik a határidőket, hogy a gyermeket mikor kell újra, 1 év, 2 év múlva, ismételtmérésre visszaküldeni a Szakszolgálathoz. Mindez nem automatikus procedúra, a pedagógus odafigyelésén és lelkiismeretességén múlik, mivel ő

készíti el a pedagógiai jellemzést és ő tölti ki a Szakvélemény kérő lapot is. Ajánlott az elektronikus, integrált informatikai rendszer kibővítése, fejlesztése e tekintetben.

Azonban a Pedagógiai Szakszolgálatok meglehetősen értékes a magyar nevelési rendszerben. Többféle, pszichológiai és gyógypedagógiai mérési eszközt alkalmaznak, a gyermek korát és fejlettségét figyelembe véve. A pszichológus, sok esetben a vizsgálat felvételére képesített pedagógus mér egy komplex IQ tesztet (pl. Wechsler), mely kitér a gyermek általános intelligenciájára és részképességeire, és az esetlegesen fejlesztendő területekre.

A pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, logopédus, stb. alkotta team a gyermekfejlődés alapvető szakaszainak a zavarait ki tudja szűrni, és további információval egészíti ki a szakvéleményt annak érdekében, hogy a gyermek esetleges mentális vagy lelki zavarait kezelni lehessen. Beilleszkedési, tanulási, viselkedési vagy magatartási zavarral kapcsolatos nehézségekkel rendelkező gyermek (BTMN) fejlesztésben vagy pszichológiai támogatásban részesülhet. Nem utolsósorban, a Pedagógiai Szakszolgálat, amennyiben súlyosabb elmaradást észlel, a szakorvos (látás, hallás, érzékelés, stb.), illetve a megyei Szakszolgálat felé irányítja a szülőt, ha úgy véli, hogy a gyermek speciális nevelési igényű státuszt kellene, hogy kapjon (SNI). A gyermek és ifjúsági pszichiátriai szakrendelések országosan elérhetőek, azonban előfordulhat, hogy a klinikai gyermekpszichológiai és gyermekpszichiátriai ellátás keretei korlátozottak. A várakozási lista hosszú, így a reakció idő is kitolódhat.

A Pedagógiai Szakszolgálatok által készített szakvélemények alapján az iskola és a szülő testre szabott fejlesztési javaslatot kap, mely elengedhetetlen érték a gyermek tudásának és pszichés felkészültségének a felzárkóztatásában. A Szakszolgálatok munkáját, a felbecsülhetetlen értékű információt országosan egységesíteni szükséges. A felsorolás nem elégséges ahhoz, hogy a szülő eligazodjon és megértse, hogy a szakszolgálatok mennyi mindent végezhetnek, és segíthetnek egy gyermek fejlődésében.

Jelenleg az 500 főt meghaladó iskolák alkalmazhatnak iskolapszichológust. Az iskolapszichológus, valamint a Pedagógiai Szakszolgálatnál dolgozó pszichológusok is a pedagógus bértábla elbírálása alá esnek. Kisebb településeken ugyanúgy, mint a logopédusok vagy a fejlesztőpedagógusok, óraadóként jelennek meg, több településen található iskolát és

óvodát látogatva. A problémás, magatartás zavaros, neurológiai, esetleg pszichés zavarral küzdő gyermekeket kiszűrik, (akár interjú, teszt alapján) és a szülőt tájékoztatják arról, milyen következő lépés javasolt (szakorvosi vizsgálat, szakvélemény kérése a gyermek komplex kivizsgálását illetően).

2. SZABÁLYOZÁSI KÖRNYEZET

2.1. A digitális technológia fogalma

A digitális technológia magában foglalja a számítógépeket, okostelefonokat, tableteket, szervereket, a hálózati eszközöket, az adattároló eszközöket, az internetet és a szoftvereket, valamint a különféle alkalmazásokat is. Az adatokat feldolgozza és használja, az élet számos területén jelen van, beleértve a kommunikációt, az információfeldolgozást, a szórakoztatást, az üzleti tevékenységet, az oktatást, a kutatást és a fejlesztést. Az információ technológiai ágazat folyamatosan fejlődik, és az újabb és újabb megoldások, eszközök és szolgáltatások folyamatosan jelennek meg. Pozitív hozadéka, hogy az emberek könnyebben és hatékonyabban tudják elvégezni mindennapi tevékenységeiket.

2.2. A digitális technológiák használata Magyarországon

2020-ban az előző évhez képest 9%-kal emelkedett a mobilhálózatok adatforgalma, ami nem csak a foglalkoztatottság digitalizációjából származik: a magyarországi lakossági fogyasztási szokások és szabadidős tevékenységek egyre nagyobb arányban kötődnek hálózati szolgáltatásokhoz. 2021 negyedik negyedévében 6 millióan interneteztek mobiljukon keresztül, és használták böngészésre, üzenetküldésre és a közösségi média elérésére (eNET, 2022).

Összességében, a lakossági előfizetéssel, valamint okostelefonnal rendelkezők arányának éves, átlagos növekedése 2019-2022 között 46% (NMHH, Az elektronikus hírközlési piac fogyasztóinak vizsgálata – Internetes felmérés, 2022). Az átlagos napi képernyőidő naponta közel 4 óra. A gyerekek egy kisebb részének telefonjain hétköznapokon már hajnali 4 óra után megfigyelhető az aktivitás növekedése, amely nagyjából fél 6 és fél 7 között éri el a reggeli csúcsot, majd kisebb visszaesés után fél 8 és 8 között van egy újabb emelkedés. Hétköznapokon, tanítási idő (kb. 8-11 óra) között viszonylag alacsony mértékű a telefonhasználat, ebédidő körül megindul az emelkedés, amely délután 5-8 között éri el a

napi csúcst (NMHH, Digikid - Adatgyűjtés a 8-15 éves korosztály digitális eszközhasználatáról, 2022).

A netezők szerint a Z generáció tagjainak (a 8-22 éves korosztálynak) az otthon kényelméhez egyértelműen az internetezési lehetőség a legfontosabb, amiről semmiképp sem lennének hajlandók lemondani (88%). Ezt a második helyezett zenehallgatási lehetőség (44%), és a harmadik helyen szereplő tisztálkodási lehetőség (pl.: meleg víz) (43%) követi (eNET, 2017). Az internet nyújtotta végtelen lehetőségek tárházából a legnépszerűbbek, hogy rákeresünk valamilyen információra, chatelünk, vagy megnézzük az időjárás-előrejelzést. Az okostelefon használat is széles körben elterjedt Magyarországon, az eNET Internet Kutató- és Tanácsadó Kft. 2020-as jelentése alapján a lakosság több, mint 70%-a rendelkezik okostelefonnal. A közösségi média is nagyon népszerű, a Facebook a leggyakrabban használt közösségi platform.

Az e-kereskedelem terén az online vásárlás egyre elterjedtebb, 2020-ban a lakosság 40%-a vásárolt árut és szolgáltatást az interneten keresztül, a fent említett eNET jelentés szerint. A digitális fizetési módok, mint az online banki átutalások és mobil fizetési rendszerek is egyre népszerűbbek.

3. ONLINE TARTALMAK ÉS AZOK SZABÁLYOZÁSA

Az online tartalmak szabályozása és kontrollja jogi keretek alapján történik.

Az online tartalommal rendelkező médiatermékek, mint például a hírportálok, az online tévék vagy a rádiók is engedélykötelesek. Az online tartalmak szabályozása azonban az általános internetes szabályozás keretein belül is történik, például a jogsértő tartalmak eltávolításával és a személyes adatok védelmével kapcsolatban.

3.1. Az online tartalmak szabályozásának és ellenőrzésének módja:

1. Önszabályozás: Az online platformokat üzemeltető szolgáltatók saját szabályzatokat, irányelveket, etikai kódexeket állítanak fel, amelyek szerint működnek és tartalmakat moderálnak. Az önszabályozásnak az előnye, hogy az online platformok és szolgáltatók nagyobb fokú önállóságot és rugalmasságot kapnak a tartalomkezelés terén.
2. Jogszabályok és szabályozás: Az online tartalmak szabályozása és kontrollja jogszabályok és szabályozók által történik. Az egyes tagországok különböző jogszabályokat és szabályozókat hoznak létre az online tartalmak és szolgáltatások kezelésére, például az adatvédelemre, az online zaklatásra és a jogosulatlan tartalmakra vonatkozóan.
3. Az online tartalmak szabályozása és kontrollja során alkalmazhatóak különféle információ technológiai megoldások, például automatizált moderálási eszközök és mesterséges intelligencia alapú rendszerek, amelyek képesek azonosítani és eltávolítani az illetéktelen vagy jogellenes tartalmakat.

3.2. Online platformok szabályozása az Európai Unióban

Az online platformok szabályozása a digitális egységes piac stratégiájának részeként történik, amelynek célja az online szolgáltatások szabad áramlásának és a digitális gazdaság fejlődésének elősegítése.

A digitális szolgáltatásokról szóló törvénycsomag az Európai Unió (EU) által, az online platformok és szolgáltatások által támasztott kihívások kezelése érdekében bevezetett jogalkotási kezdeményezés.

A digitális szolgáltatásokról szóló törvénycsomag a digitális környezet korszerűsítésére és szabályozására, a verseny előmozdítására, a felhasználói jogok védelmére, valamint a tisztességes és biztonságos online környezet biztosítására irányuló EU erőfeszítéseket képviseli a vállalkozások, úgymint a fogyasztók számára.

A Digitális szolgáltatásokról szóló rendelet (DSA) célja a digitális szolgáltatások jogi keretének aktualizálása az EU-n belül. A DSA megerősíti a nemzeti hatóságok végrehajtási hatáskörét, és létrehozza a Digitális Szolgáltatások Európai Testületét, hogy biztosítsa a rendelet következetes alkalmazását az egész EU-ban.

3.3. Az online platformok csoportosítása

Az online platformok lehetnek közvetítő szolgáltatók és közösségi szolgáltatók.

Feloszthatóak még a:

1. Szolgáltatás típusa szerint: lehetnek keresőmotorok, közösségi oldalak, e-kereskedelmi oldalak, videómegosztó oldalak stb.
2. Célközönség alapján: lehetnek általános célú platformok, amelyek mindenki számára elérhetőek, és lehetnek szakmai vagy iparági platformok, amelyeket csak bizonyos szakmák vagy iparágak képviselői használhatnak.
3. Funkcionalitás alapján: lehetnek csevegőprogramok, fájlmosztó platformok, online játékok stb.

3.3.1. Online platformok osztályozása a szolgáltatók típusa szerint

1. Keresőmotorok: a Google, a Bing, a Yahoo példái az olyan keresőmotoroknak, amelyeket a felhasználók az interneten található információk keresésére használnak.

2. Közösségi hálózatok: pl. a Facebook, a Twitter, az Instagram és a LinkedIn olyan közösségi platformok, amelyeken keresztül a felhasználók kapcsolatot tarthatnak egymással, és tartalmakat oszthatnak meg.
3. Online piacterek és E-kereskedelmi oldalak: pl. az Amazon, az eBay és Aliexpress olyan online piacterek, amelyeken keresztül a felhasználók termékeket és szolgáltatásokat vásárolhatnak és értékesíthetnek.
4. Videómegosztó oldalak: a YouTube, a Vimeo és a Dailymotion olyan videómegosztó platformok, amelyeken keresztül a felhasználók videókat oszthatnak meg és nézhetnek meg.
5. Online játékpplatformok: mint a PlayStation Network és az Xbox Live olyan online játékpplatformok, amelyeken keresztül a felhasználók játékokat játszhatnak és interakcióba léphetnek más felhasználókkal.

3.3.2. Az online platformokat a célközönségük szerinti osztályozása

1. Szórakoztató platformok: Az ilyen típusú platformok célja a felhasználók szórakoztatása, szórakoztatási lehetőségek biztosítása, például a YouTube, a Netflix vagy a Spotify.
2. Oktatási platformok: Az ilyen típusú platformok célja az oktatás és tanulás megkönnyítése, például az Udemy, a Coursera vagy a Duolingo.
3. Professzionális platformok: Az ilyen típusú platformok célja a szakemberek és a vállalkozók számára való munkahelyi kapcsolatok megkönnyítése, például a LinkedIn.
4. Társadalmi platformok: Az ilyen típusú platformok célja az emberek közötti kapcsolattartás és a kommunikáció elősegítése, például a Facebook, a Twitter, az Instagram.
5. E-kereskedelmi platformok: Az ilyen típusú platformok célja az online kereskedelem elősegítése, például az Amazon, az Alibaba vagy az eBay.
6. Üzleti platformok: Az ilyen típusú platformok célja a vállalkozások és az üzleti partnerek közötti kommunikáció és tranzakciók elősegítése, például a Salesforce vagy a Hubspot.

3.3.3. Az online platformok a funkcióik alapján történő csoportosítása

1. Tartalomszolgáltató platformok: Az ilyen típusú platformok lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy tartalmakat osszanak meg vagy fogyasszanak, például a YouTube, a Vimeo vagy a SoundCloud.
2. Kommunikációs platformok: Az ilyen típusú platformok célja a felhasználók közötti kommunikáció megkönnyítése, például az e-mail, az üzenetküldő alkalmazások vagy a videokonferencia-szoftverek.
3. Szolgáltatás platformok: Az ilyen típusú platformok lehetővé teszik az ügyfelek és szolgáltatók közötti kapcsolatot és tranzakciókat, például a ride-sharing alkalmazások, az Airbnb vagy a TaskRabbit.
4. E-kereskedelem platformok: Az ilyen típusú platformok célja az online kereskedelem elősegítése, például az Amazon, az eBay vagy az Alibaba.
5. Szoftverfejlesztő platformok: Az ilyen típusú platformok lehetővé teszik a fejlesztők számára, hogy alkalmazásokat és szoftvereket hozzanak létre, például az GitHub vagy az Atlassian.
6. Hirdetési platformok: Az ilyen típusú platformok célja, hogy a hirdetőknél segítsenek célzott hirdetéseket eljuttatni a megfelelő célközönséghez, például a Google Ads vagy a Facebook Ads.
7. Pénzügyi platformok: Az ilyen típusú platformok célja a pénzügyi tranzakciók elősegítése, például a PayPal, a Wise vagy a Revolut.

3.4. Az online platformok kihívásai

Az online világba való túlzott belemerülés, a közösségi média és a játékok függősége negatívan befolyásolhatja a családtagok közötti kapcsolatokat, valamint a szülők és a gyerekek közötti kommunikációt. Az erőszakos vagy szexuális jellegű tartalmak, az online zaklatás vagy a hamis hírek megosztása szintén stresszt és szorongást okozhat a családtagokban.

Az online platformok használata bizonyos családoknál az elszigeteltséget és a magányt okozhatja, ami negatív hatással lehet az érzelmi egészségre. Az online platformokon

keresztül folytatott kommunikáció korlátozhatja a személyes interakciókat, ami szintén negatívan befolyásolhatja a kapcsolatok minőségét.

Az online játékok, különösen azok, amelyek függőséget okozhatnak, komoly problémákat okozhatnak. Az állandó játékba való merülés nem csak az egyén, hanem a családok egészségének időbeosztását is befolyásolhatja, és akár a munkahelyi és az iskolai teljesítményt is csökkentheti.

A közösségi média platformok használata is jelentős hatással lehet a családi kapcsolatokra. Az online kommunikáció és a virtuális barátságok árnyoldalai felmerülhetnek, mint például a cyberbullying és a negatív online élmények, amelyek lehangoló hatással lehetnek az érzelmi állapotra. A túlzott használat miatt az interneten keresztüli kapcsolatok idővel felületesekké és kevésbé tartósakká válhatnak.

Az online platformoknak kognitív és pszichológiai hatása is lehet. A folyamatos online jelenlét és a társadalmi média használata gyakran vezet az érzelmi instabilitáshoz és a mentális egészség problémáihoz.

4. A MAGYAR CSALÁDOK KÖRÉBEN IS NÉPSZERŰ ONLINE PLATFORMOK

4.1. Facebook (Meta)

Az egyik legnagyobb közösségi média platform, amelyen a felhasználók megoszthatnak posztokat, képeket, videókat, és kapcsolatot tarthatnak barátaikkal és ismerőseikkel.

- A Facebook az információ számos aspektusát szabályozza, beleértve a felhasználók által megosztott tartalmakat, a felhasználók közötti kommunikációt, valamint a Facebook által gyűjtött adatok használatát és megosztását.
- Az általános felhasználási feltételek -Terms of Service - (Meta, 2023) meghatározzák a Facebook szolgáltatásainak használatára vonatkozó szabályokat, beleértve azokat a tevékenységeket is, amelyeket a felhasználóknak tilos végrehajtani a platformon. A szolgáltató tiltja az erőszakos, zaklató vagy jogellenes tevékenységeket, valamint a hamis vagy félrevezető információk terjesztését.
- A Facebook szabályozza az általa gyűjtött adatok felhasználását és megosztását. Az adatvédelmi irányelvek meghatározzák, hogy milyen adatokat gyűjthet, és hogyan használhatja fel azokat. A Facebook az adatokat személyre szabott hirdetések kiszolgálására is felhasználhatja.
- A Facebook közösségi alapelvei - Facebook Community Standards – (Meta, 2023) határozzák meg, hogy milyen típusú tartalmak elfogadhatók, és milyenek nem. A Facebook szabályozza a tartalmakat, amelyeket a felhasználók megoszthatnak a platformon, nem engedélyezi a gyűlöletbeszédet, az erőszakot, a zaklatást és a szexuális tartalmakat.
- A Facebook gyakran frissíti ezeket a szabályokat és irányelveket annak érdekében, hogy megfeleljen az új kihívásoknak és fenyegetéseknek, amelyek a platformon jelentkeznek. A Facebook emellett egyes országokban eltérő szabályokat és irányelveket alkalmazhat, amelyek a helyi jogszabályoktól függenek.

4.2. YouTube

A világ legnagyobb videómegosztó platformja, amelyen a felhasználók különböző videókat nézhetnek, feltölthetnek és megoszthatnak. Szigorú szabályai vannak az információk szabályozására.

- Tartalompolitika – Terms of Service - (Youtube, 2023) a YouTube-nak is van tartalompolitikája, amely meghatározza, hogy milyen típusú tartalom engedélyezett és milyen nem. Például tiltott a gyűlöletbeszéd, az erőszakos vagy zaklató tartalom, a személyes adatokkal való visszaélés stb.
- Automatikus szűrőrendszerek: a YouTube automatikus szűrőrendszereket használ, hogy azonosítsa a tiltott tartalmakat, a szexuális tartalmakat vagy az erőszakot ábrázoló videókat automatikusan eltávolítják.
- Kézi moderálás: A YouTube-nak moderátorai vannak, akik kézzel ellenőrzik a kétes tartalmakat, és döntenek arról, hogy azok elfogadhatóak-e vagy sem.
- Felhasználói jelentések: A YouTube felhasználói is jelenthetnek problémás tartalmakat. Ha egy videó kap elég jelentést, a YouTube moderátorai megnézik, és ha szükséges, eltávolítják.
- Algoritmusok: A YouTube algoritmusai figyelik a felhasználói aktivitást és a nézettségi adatokat, hogy javasolhassák a felhasználóknak a tartalmakat. Az algoritmusok azonban nem mindig működnek tökéletesen, és előfordulhat, hogy nem megfelelő tartalmak kerülnek az emberek figyelmébe.

4.3. Egyéb, képi üzenetet is továbbító platformok

- Messenger: A Facebook nagyon jó érzéssel kezdte szétválasztani a Facebook és a Messenger platformokat, így ma már önmagában a Messenger is milliárdos felhasználói bázissal rendelkezik.
- Instagram: A képmegosztó platform, amelyen a felhasználók fotókat és videókat oszthatnak meg, és követhetik kedvenc márkáikat, celebeket és barátaikat
- TikTok: A rövid videók megosztására szakosodott közösségi média platform, amelyen a felhasználók kreatív videókat készíthetnek és oszthatnak meg.

- Viber: A szöveges és hangüzenetek küldésére használt alkalmazás, amelyen keresztül az emberek ingyenesen kommunikálhatnak egymással.
- WhatsApp: A legnépszerűbb üzenetküldő alkalmazás, amelyen keresztül a felhasználók szöveges üzeneteket, hangüzeneteket, képeket és videókat küldhetnek egymásnak.
- Skype: Az online videokonferencia és üzenetküldő alkalmazás, amelyen keresztül a felhasználók szöveges és hangüzeneteket küldhetnek egymásnak, és videómegbeszéléseket tarthatnak.
- Snapchat: egyik fő jellemzője, hogy a képek és az üzenetek általában csak rövid ideig állnak rendelkezésre, rövid idő után elérhetetlenné válnak a címzettek számára.

4.4. Az online oktatás során a legnépszerűbb platformok és eszközök

- Zoom: Az online videokonferencia-platform, amelyet sok oktatási intézmény használ a távoktatáshoz. Az oktatók és a diákok videómegbeszéléseket tarthatnak egymással, és megoszthatják a képernyőjüket, hogy prezentációkat, videókat és más digitális tartalmakat mutassanak be.
- Microsoft Teams: Az online csoportmunka-platform, amelyen keresztül az oktatók és a diákok kommunikálhatnak egymással, megoszthatják a dokumentumaikat és együtt dolgozhatnak rajtuk.
- Google Classroom: Az ingyenes oktatási platform, amelyen keresztül az oktatók létrehozhatják a tananyagokat és a diákok feladatokat kaphatnak, és ezeket online tudják benyújtani és javítani.
- Moodle: Az ingyenes online tanulási platform, amelyet sok oktatási intézmény használ a távoktatáshoz. Az oktatók létrehozhatják a tananyagokat és az online teszteseteket, és a diákok ezen keresztül hozzáférhetnek a tananyagokhoz és teljesíthetik a feladatokat.
- Kahoot!: Az interaktív online oktatási platform, amelyet gyakran használnak játékosított oktatási élmények létrehozására. Az oktatók létrehozhatnak kvízeket és

játékokat, amelyeken a diákok részt vehetnek, és azonnal visszajelzést kapnak a válaszaikra

4.4.1. Oktatási intézmények speciális platformjai

Az oktatási intézményeknek lehetnek saját online platformjaik, amelyeket saját igényeikre szabnak, és lehetővé teszik az oktatók és a diákok közötti kommunikációt, az online tesztek és feladatok kiadását, és a tartalom megosztását. Az alábbiakban néhány példa található az oktatási intézmények által használt online platformokra:

- Neptun: A Neptun az egyik legnépszerűbb online tanulmányi rendszer Magyarországon. Az oktatási intézmények használják a diákok és az oktatók közötti kommunikációra, a tananyagok, feladatok és tesztek kezelésére, valamint az érdemjegyek rögzítésére.
- E-Kréta: Az E-Kréta egy másik népszerű online tanulmányi rendszer Magyarországon. Az oktatási intézmények használják az iskolai adminisztráció, a tananyagok és feladatok kezelése, valamint a diákok és oktatók közötti kommunikáció céljából.

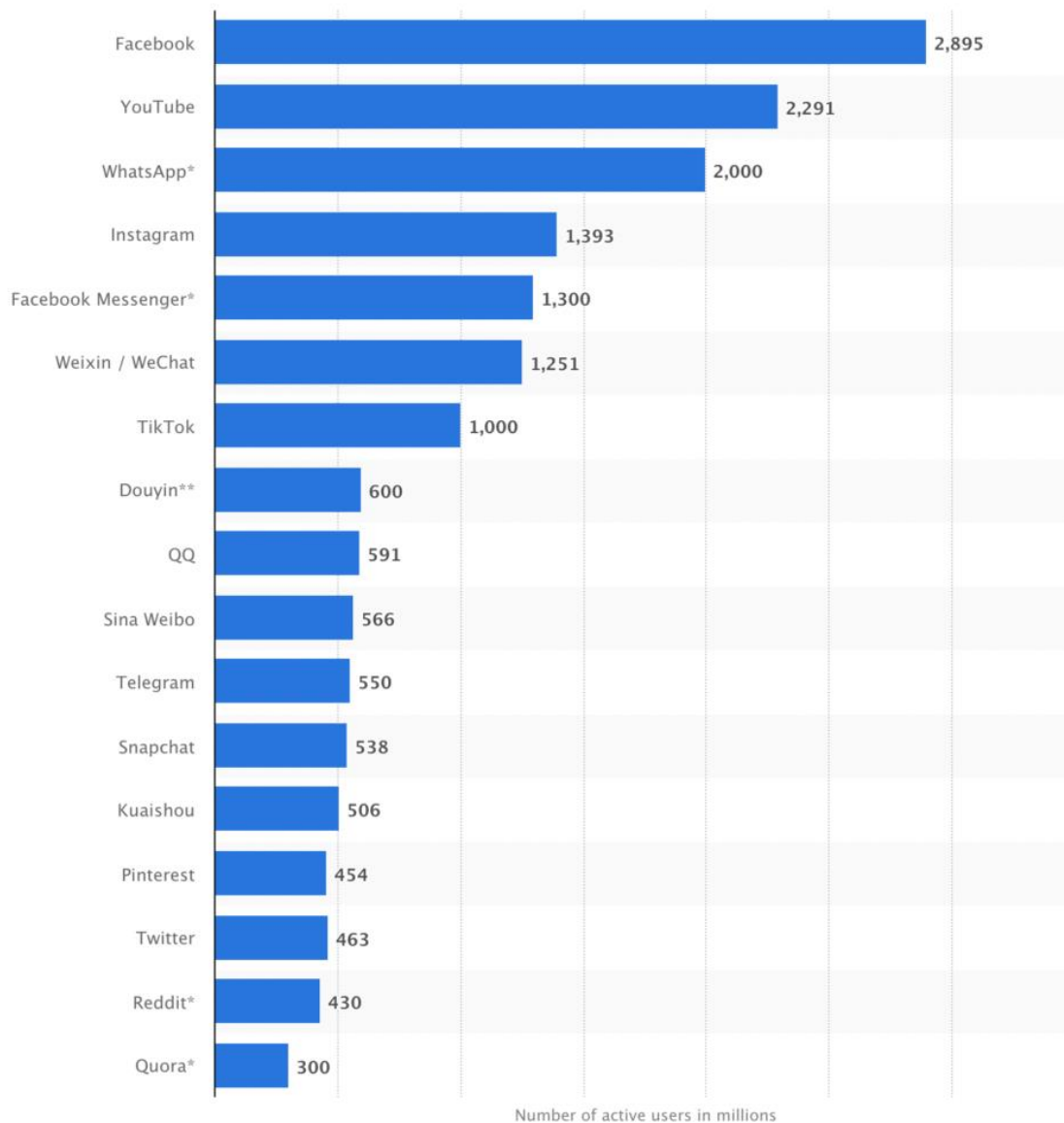
4.5. Legelterjedtebb keresőmotorok

Az interneten számos keresőmotor található, de a legelterjedtebbek közé tartoznak:

- Google: A Google a világ legnépszerűbb keresőmotorra, és több mint 90% -os piaci részesedéssel rendelkezik.
- Bing: A Microsoft által fejlesztett keresőmotor, amely jelentős piaci részesedést szerzett, és a Yahoo! keresőmotorral is partnerségi megállapodást kötött.
- Yahoo!: A Yahoo! keresőmotor régebben az egyik legnépszerűbb volt, de a Google megjelenése óta elvesztette piaci részesedését.
- Baidu: A Baidu a kínai keresőmotor, amely Kínában az első helyen áll.
- Yandex: A Yandex a legnépszerűbb orosz keresőmotor, és az orosz nyelvű tartalmak keresésére specializálódott.

4.6. Hogyan oszlik meg a piac?

Az ábrán jól látható, hogy az USA-ban a Meta (korábbi nevén Facebook) platformjai globálisan dominálják a listát. A Facebook, WhatsApp, Instagram, Messenger négyes közé csak a Google által birtokolt YouTube videómegosztónak sikerült beférkőznie (Szűcs, 2023)

Forrás: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

5. PIACKUTATÁS:

5.1. Szülők véleménye, nehézségek az online tér szabályozásával kapcsolatosan

A szülők aggódhatnak, hogy gyermekeik olyan tartalmakkal találkoznak, mint pl.

- Erőszakos, pornográf vagy önsértésre felszólító, durva tartalmak. A sexting, azaz szexuális tartalmak küldése és fogadása kockázatos is lehet. Az Eukids 19 országot felölelő tanulmánya alapján, a 12-16 évesek közötti gyermekek 8%-a (Olaszország) 39%-ig (Belgium) terjedő arányban kaptak szexuális tartalmú üzenetet a felmérést megelőző évben. Szexuális tartalmú képek esetén ez az arány 21% (Franciaország) és 50% (Szerbia) között mozgott. (Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., 2020)
- Cyberbullying: a gyermekek zaklatásnak, zsarolásnak lehetnek kitéve az interneten, továbbá ismeretlenekkel léphetnek kapcsolatba, veszélyeztetve biztonságukat. A gyermekek, tinédzserek néha bántják egymást, például ugratják, meglökik, vagy kihagyják, kirekesztik egymást, mindezt szándékosan. Az online agresszió mobiltelefonon keresztül (sms, hívás, videoklip), vagy e-mail-en, közösségi oldalakon is megtörténhet. Az Eukids Online 2020 tanulmánya alapján, átlagban 10%-a a gyermekeknek tapasztal valamilyen online agressziót.
- Pénzszerzést felkínáló ajánlatok: a gyermekek figyelmét felkelthetik olyan személyek, akik szándékát nem lehet átlátni. Itt gondolhatunk arra is, hogy illegális áru (drog) terítéséért cserébe pénzt ajánl fel valaki, vagy akár meztelen fotókért, egyéb szolgáltatásokért fizetne valaki, vagy akár egyéb módon dolgoztatna egy kiskorút.
- Online vásárlás: a gyermekek könnyen rávehetőek a költésre, sokszor olyan dolgokra, amelyekre nem lenne szükségük, vagy nem tudják, hogy az reálisan mennyibe kerül.
- Függőségek kialakulása: az internet, a digitális eszközök túlzott használata függőséget okozhatnak, ami hátrányosan érintheti az iskolai teljesítményüket, a családi életüket, továbbá mentális problémákat is generálhatnak.

Az internet használatával kapcsolatos félelmek egy részét megfelelő szülői felügyelettel és az online biztonsági intézkedésekkel enyhíteni lehet. Fontos, hogy a szülők időt szánjanak a gyermekek oktatására az internetes biztonsági protokollokról és az online magatartás szabályairól, és biztosítsák, hogy a gyermekek számára csak a megfelelő tartalmak és online kapcsolatok legyenek elérhetők.

5.2. Iskolaigazgatói vélemények, meglátások, szabályozási kérdések

A megkérdezettek (2 fő) nőneműek, 50-60 év közötti, egyetemi végzettségű, több éve a pedagógus pályán munkálkodó, a helyi 8 osztályos általános iskola illetve a helyi nyelvi tagozatos gimnázium igazgatói. Férjezettek, és mindketten kettőnél több gyermeket neveltek fel. Az interjú 15-20 perces volt. Egyikőjük személyesen, a gimnázium igazgatónője telefonon válaszolt a kérdésekre, (külföldi kultúrattasé látogatása miatti elfoglaltsága hátráltatta).

Kérdések, az interjú gerince:

- A tanári kérdőívvel kapcsolatos meglátások és megjegyzések
- Az online platformok, digitális eszközhasználat kapcsán van-e különbség, a szülők és a tanárok véleménye között?
- Egyéb, szociokulturális meglátások, melyek aktívan befolyásolják az online platformok és a családok életét

Az iskolaigazgatók (általános iskola és középiskola) véleménye egybehangzóan az volt, hogy érdemes lenne a szülőknek szabályozni a gyermekek internet és digitális technológia használatát, hiszen egészséges szellemi fejlődésük a tét. A szülők egyre inkább az iskolát teszik felelőssé a gyermek szociális viselkedésének és a gyermek lexikális tudásának elsajátításáért, mondván, hogy reggeltől általában délután 4-5 óráig (napközi) a gyermek az iskolában tartózkodik.

Olyan vélemény is elhangzott, miszerint nem az online világgal van a probléma, hanem a szülővé válással: azokkal a gyerekekkel van gond, akiknek a szüleivel is eleve gond van.

Legutóbb, az internethasználat káros hatásairól a rendőrség munkatársai tartottak tájékoztatást a Pásztói általános iskolában. Vajon az ő feladatuk-e a tájékoztatás, és a figyelem felhívása? Elindul-e egy országos, összehangolt, ténylegesen naprakész ajánlás a digitális technológia használata kapcsán, mely a szülőket és a pedagógusokat is segíti?

Csoportosított meglátások, melyek akár átfedhetik egymást:

- Az iskolaigazgatók véleménye alapján érdemes lenne akár országos szinten, alsós és óvodás szülőket is bevonni, kibővíteni a szülőkre vonatkozó kérdőívet. A digitális világról milyen információra lenne szükségük?
- Középiskolásoknál ők maguk, a tanulók is kitölthetnének egy kicsit más jellegű kérdéssort, mert 9. osztálytól felfelé jelentősen befolyásolja a gyerekek életét a telefon, a társas kapcsolatokban (kommunikáció, érzelmi fejlődés) meghatározó.
- A szülők egyre korábban adják a gyerekek kezébe a digitális eszközöket, annak érdekében, hogy lekössék őket, amíg ők a munkájukat végzik. Egyre kevesebb idő jut a gyermekekkel való minőségi idő eltöltésére, már több generáció nőtt úgy fel, hogy esti mesét nem olvastak fel neki, csak a Youtube-on hallgathatott zenés-mesés előadást, műsort. A régi klasszikus bábszínház, vagy akár a gyermekek színház látogatása sem egyértelműen megoldott, sokszor a pénz, a szervezés hiánya miatt.
- Az iskolaigazgatók kíváncsiak lennének arra, hogy a ma gyermeket vállaló felnőttek életében milyen hatással vannak a digitális eszközök? Úgy tűnik, többnyire az a közös esti program, hogy a család minden tagja a telefonját nyomkodja? Vagy akár ezeknek eszközöknek a bevonásával valójában közös játékokat/programokat is eszközölnek? (Szerintük nem csak az internet, hanem maga az eszközök használata is befolyásolja a családi és egyéb társas kapcsolatokat, ami a mentális/lelki egészséget károsítja.)
- A digitális világba nem beleszületett generáció mennyire van tisztában azzal, hogy milyen veszélyei vannak az internet használatának? Van egy felnőtt réteg, akik mindent megosztanak, vírusokat, vagy akár „legális” vírusokat is (olyan dolgokat, amik csak terhelik a tárhelyeket e-mailekben, pl. körlevelek). Vajon tényleg erre valók-e a közösségi terek?

- Családon belül mennyire elfogadott a gyerekek vagy egymás képét megosztani? Ez mennyire okozhat traumát más emberekben? Vajon vannak olyan felnőttek, akik azért osztanak meg gyermekeikről képet/bejegyzést, hogy ők maguk népszerűbbek legyenek a közösségi platformokon? A gyerekeket ez mennyire érinti társaik körében? Egy kellemetlen, szülők számára vicces bejegyzés milyen hatással lehet gyermekükre akár a bejegyzés időpontjában, de akár visszanezve, pár év elteltével? (Ami egyszer felkerül az fent is marad.)
- Az írásos kommunikációban (chat, messenger, stb.) nem érezhetőek a hangsúlyok. Ez mennyi félreértést okozhat a beszélgetésben? Mennyire teszi feszültté a kommunikáló feleket és ez mennyire hat ki a környezetre?
- A posztok, megosztott képek alatti kommunikáció, a "viták" mennyire befolyásolják a gyerekek gondolkodását, látásmódját?
- Mennyire hasznos a gyors információáramlás? Mennyire bízhatunk a felkerült információk szándékában és valóságában? Mennyire gondoljuk át különböző helyzetekben, hogy az adott poszt csak pánikkeltésre szolgál-e, vagy valós problémát vet-e fel?
- A gyerekek IQ-ja és EQ-ja is másképp fejlődik-e a digitális világban? Milyen a mai fiatalok problémamegoldó képessége az internet nélküli generációhoz képest?
- Segíthet-e a pedagógus a szülőknek az online térben való eligazodásban (különböző társadalmi rétegek esetén - különböző módszereket kellene használni)? Járjanak-e a pedagógusok ilyen jellegű továbbképzésekre? Legyen ez csak az informatikát tanító pedagógusok feladata, vagy minden tanáré?

5.3. Tanárok véleménye a digitális eszközök használatáról

A kérdőív kitöltéséről szóló felkérést (Melléklet 1. és Melléklet 2.) az iskolaigazgatók körmailben továbbították a pedagógusok részére, akik a megadott linken elérhették és kitölthették a kérdőívet. A tanári kérdőívet 18 pedagógus töltötte ki.

Tagozat szerint: a válaszadók megoszlása a következő volt:

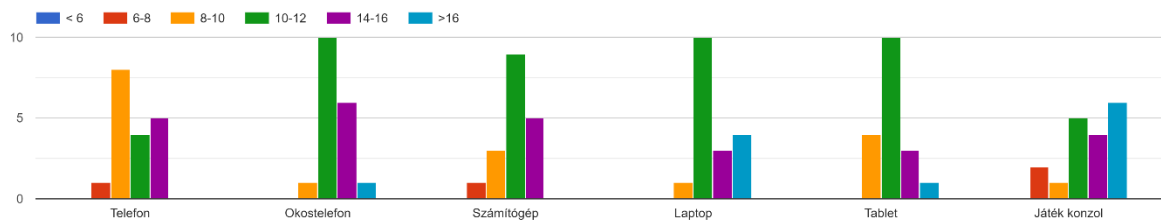
- 9 személy (50%) középiskolai tanár,
- 7 személy (38,9%) az általános iskola felső tagozatában tanító pedagógus,
- 2 személy (11,2%) pedig az általános iskola alsó tagozatában tanító nevelő.

Kor szerinti megoszlás alapján: a legtöbb válaszadó tapasztalt, 40 évnél idősebb pedagógus

- 1 személy 60 év fölötti (5,6%),
- 9 személy (50%) 50-60 év közötti,
- 5 személy (27,8%) 40-50 év közötti,
- 1 személy (5,6%) 30-40 közötti,
- 2 személy (20,3%) 20-30 közötti válaszadó volt.

A digitális eszközök használatát illetően: a gyermekeknek 6 év alatt nem javasolnak semmilyen digitális eszközt, 8 éves korig telefont és számítógép használatát is minimális mértékben. Úgy tűnik, hogy a tanárok véleménye alapján a gyermekek 10-12 éves koruk körül juthatnának a leghamarabb digitális eszközökhöz.

Ön szerint hány éves kortól legyen a gyermeknek saját tulajdonú digitális eszköze?

A pedagógusok a leginkább használt kommunikációs platformként a Messengert jelölték be, illetve a szöveg/képanyag megosztó felületként a Facebook-ot nevezték meg.

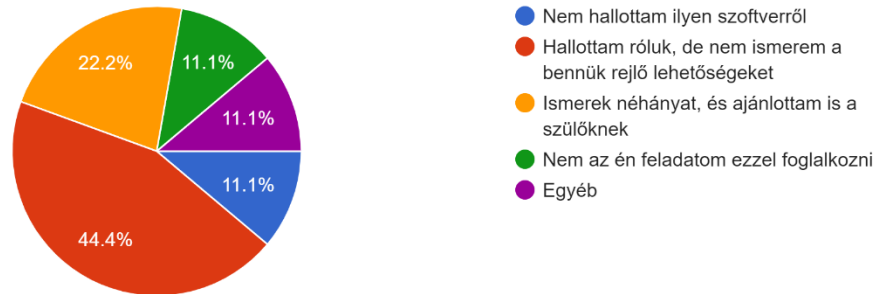
Arra a kérdésre, hogy képek, posztok, megosztott bejegyzések alatti kommunikáció sokszor konfliktust, tiszteletlen hangnemet üthet meg a diákok között, 88,9%-uk (16 személy a 18-ból) fontosnak tartja, hogy erről beszéljen az osztályban pl. osztályfőnöki órán.

A pedagógusok 100%-a korlátozná a gyermekek internetes hozzáférését, azonban az ezzel kapcsolatosan nyújtott támogatás a szülők irányába már megosztott képet mutat.

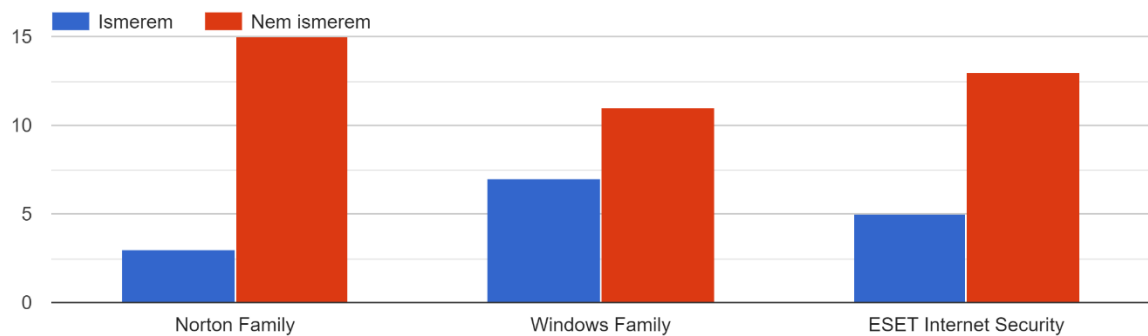
A tanárok nagy többsége hallott gyermekvédelmi szoftverről, de amikor név szerint kerülnek felsorolásra, akkor többségük nem ismeri sem a Norton Family-t, sem a Windows Family-t, sem pedig az ESET Internet Security-t.

Ajánlja-e a gyermekvédelmi szűrőszoftver alkalmazását a szülők számára, pl. szülői értekezleten, fogadóórán?

18 responses

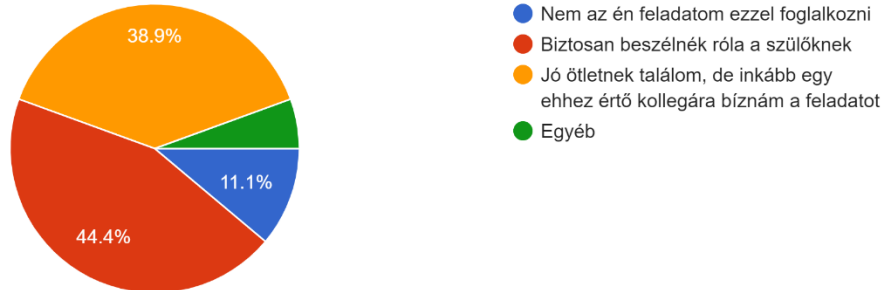
Amennyiben ismer gyermekvédelmi szoftvert, kérem jelölje be, melyiket

Amennyiben bővebb tájékoztatás állna a tanárok rendelkezésére, 44,4%-a a tanároknak szívesen megosztaná, tájékoztatná a szülőket, 38,9%-uk jó ötletnek tartja a szűrőszoftvert. Csupán 16,7%-uk választana egyéb megoldást vagy bízna szakemberre a szülők ilyen irányú tájékoztatását.

Ha bővebb információt, tájékoztatást kapna a gyermekvédelmi szűrőszoftverek alkalmazásairól, hasznosnak találná-e ismertetni azokat, pl. szülői értekezleten, fogadóórán?

18 responses

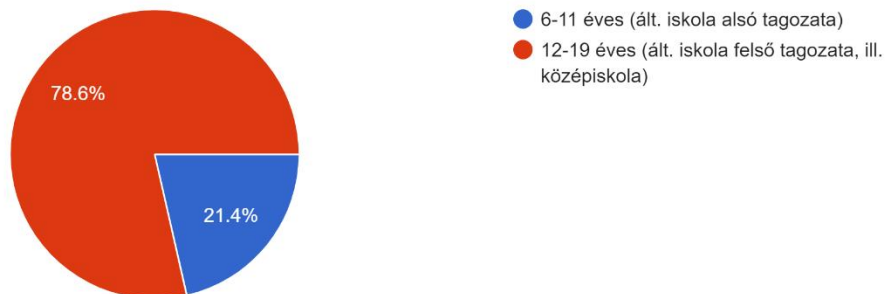

5.4. Szülők véleménye a digitális eszközök használatáról

A szülőknek szóló felkérést (Melléklet 3) a pedagógusok továbbították azoknak a szülőknek, akik vállalták a kérdőív kitöltését. Mindösszesen 14 szülő töltötte ki a kérdőívet. 78,6%-uk az általános iskola felső tagozatába, illetve középiskolába járó gyermekeik, 21,4%-uk az általános iskola alsó tagozatába járó gyermekeik kapcsán válaszoltak.

Az iskolába járó gyermek életkora (aki kapcsán kitölti a kérdőívet):

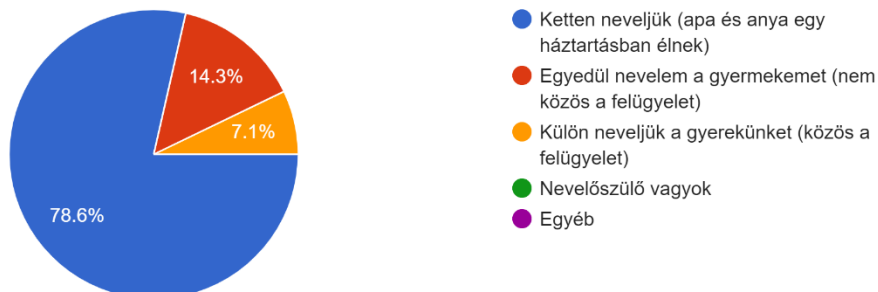
14 responses

A válaszadó szülők 78,6%-a közös háztartásban él együtt a gyermekkel (gyermekeikkel).

Ki neveli a gyermeket?

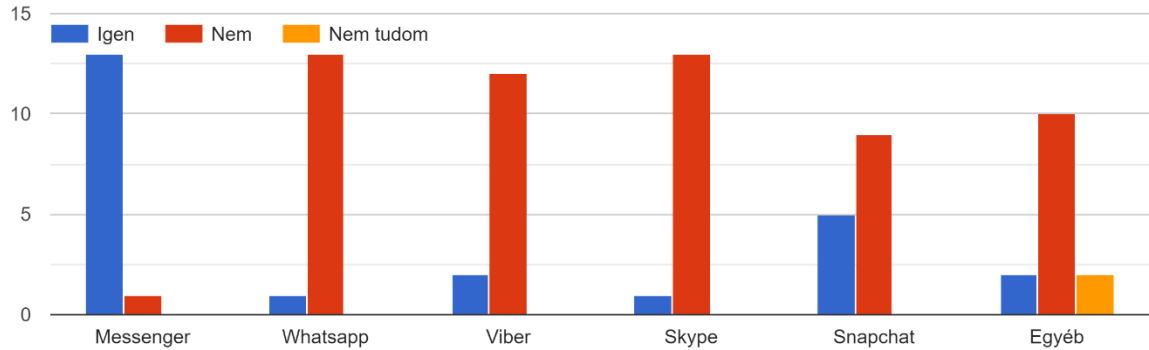
14 responses

Mind a 14 válaszadó szülő rendelkezik otthoni internet előfizetéssel. A kérdőívben érdekelt gyermekeik 50%-a mobilinternettel is rendelkezik, okostelefonnal 14-ből 13 rendelkezik. (Az online oktatás kapcsán, arról számoltam be, hogy a Zsigmond Király Általános Iskola 2023-as évvizsga tanári értekezletén elhangzottak szerint a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók 46%-a, illetve a hátrányos helyzetűek (HH) aránya 24% volt, az iskola adatai szerint. Az ellentmondás szembeötlő: a megkérdezett szülők valószínűleg nem a hátrányos helyzetű gyermekek szülei voltak.)

Facebook tekintetében a 14-ből, 11 gyermek esetében a szülő tud arról, hogy gyermeke regisztrált, de ez nem annyira egyértelmű az Instagram, YouTube, és egyéb videó és képmegosztó platform esetén. A kommunikációra használt portálok esetén a Messenger magasán vezet, a többi platformon való jelenlétről nem igazán tiszta a kép. Tisztában vannak azzal (100%), hogy az interneten esetleg veszélyes tartalmakhoz is hozzáférhet a kiskorú gyermekük. Ugyanígy, a válaszadók 100%-a nem megfelelő hangnemű poszt, vagy bejegyzés esetén fontosnak találja, hogy ezt megbeszélje a gyermekével.

Főként üzenet váltására, kommunikációra használt portálok (kérem jelölje be azokat a közösségi tereket, amelyeken gyermeke regisztrált, ill.gyermeke rendszeresen látogat)

Ami a digitális tartalmat illeti, a szülők 28,6%-a véli úgy, hogy a gyermeke több, mint 3 órát tölt naponta valamilyen képernyő előtt.

Továbbá, a szülők tisztában vannak azzal, hogy a gyermekük nem oszthat meg semmilyen személyes vagy családot érintő tartalmat az ő tudtuk, beleszólásuk nélkül (ettől eltekintve, személyes tapasztalatom az, hogy nehezen lehet ellenőrizni).

Ön szerint hány órát tölt el a gyermeke telefon vagy számítógép előtt (v ideojáték is beleértendő)?

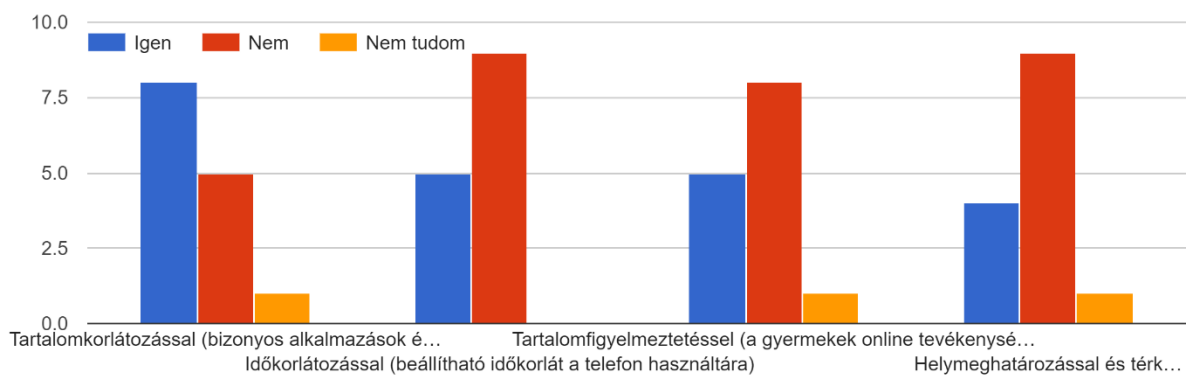
14 responses

Lenti grafikon szerint azonban az eszközhasználat/internetes jelenlét szabályozása nehézségekbe ütközik a szülő részéről:

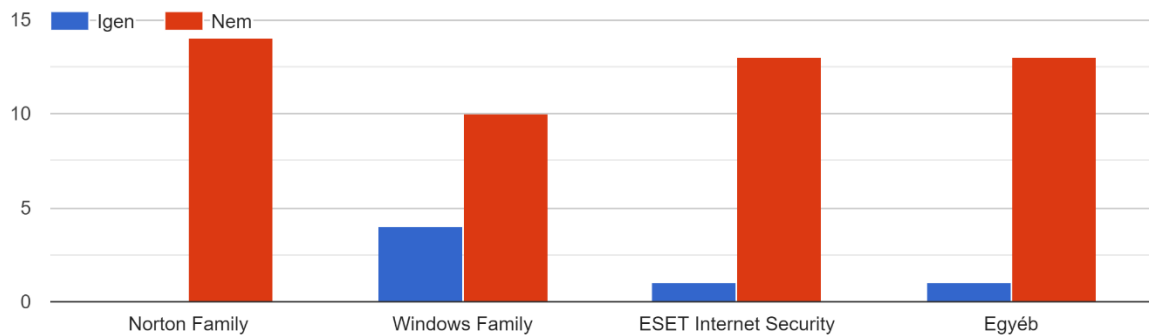
- 8-an a 14 szülőből a tartalmat korlátozzák (alkalmazások illetve, weboldalak), 5 szülő ezt nem teszi, 1 pedig nem tudom -val válaszolt
- 9 szülő nem él az időkorlát lehetőségével, 5 szülő alkalmazza azt
- 5 szülő él a tartalomfigyelmeztetéssel, amit online küld az applikáció a számára, 8 szülő nem él vele, 1 szülő nem tudja
- helymeghatározás funkcióval 4 szülő él, 9 nem, valamint 1 szülő nem tudja

Milyen módon szabályozza Ön telefonos eszközhasználatát/internetes jelenlétét?

Szoftvervédelem kapcsán a magyarul elérhető gyermekvédelmi szoftverek közül a Norton Family-t egyáltalán nem használja senki a 14 szülő közül, a Windows Family-t 10-en használják, az ESET Security-t pedig 1 szülő használja a 14-ből, illetve egy szülő egyéb, fel nem tüntetett szoftvert használ.

Alkalmaz-e Ön gyermekvédelmi szoftvereket az alábbiak közül?

A szülők 7,1%-a nem ért egyet azzal, hogy szabályozni kellene gyermeke internet használatát korcsoport szerint. Az elmúlt 6 hónapban nem jelezte egyetlen a gyermek sem, illetve egyetlen szülő sem vett észre semmi olyat, ami szerint a gyermekét esetleg valaki zaklatja, vagy valótlanságokat terjeszt róla, esetleg olyasmit kér tőle, amit nem lenne szabad.

5.5. A tanárok világa. Összesítés

Bármilyen tanulmányt is olvasunk, minden esetben azt látjuk, hogy a gyermekek egyre korábban jutnak a digitális platformok közelébe (OECD, 2018). Ugyanakkor, az idősebb generációk egyre inkább arra kényszerülnek, hogy megtanulják az okos eszközök használatát, mivel ma már az ügyintézés (Kormányablak, Ügyfélportál), akár banki tranzakcióról (banki appok), elsősorban online történik. Míg a gyermekek automatikus módon, értelmi, érzelmi fejlődésükkel párhuzamosan tanulják a modern információtechnológiát, addig az idősebb generációk nehezebben haladnak.

Az is kitűnik, hogy a digitális világban nélkülözhetetlen újszerű ellenállóképesség a pedagógus társadalomra is kihívást jelent. A mellékletben megtalálható kérdőívek elemzésekor is kitűnik, hogy a megkérdezett pedagógus kollegák tisztában vannak az internethasználat pozitív-negatív következményeivel, de ők maguk sem rendelkeznek

megfelelő szaktudással e tekintetben, és bővebb információra lenne szükségük. A vezető pedagógusok szerint nem az online platformok használatával van a legnagyobb gond, hanem a gyermekek otthoni nevelésével, mert a mai szülő nem biztos, hogy meg tudja húzni a határokat, előfordul, hogy túlzottan engedékeny a gyermekkel.

Miért annyira nehéz az E-Kréta üzeneteit megnézni a szülőnek akkor, amikor a szociális médiát amúgy is nap, mint nap használja? – kérdezik.

6. ELEMZÉS, MEGLÁTÁSOK

6.1. Hogyan és ki tanít meg bennünket arra, hogy ténylegesen mit illik és mit lehet kommunikálni és mit nem?

A családoknak és az iskoláknak kötelezően együtt kell működniük annak érdekében, hogy a gyermekek és a fiatalok megtanulhassák a digitális környezetben való biztonságos és felelősségteljes eligazodást. Azonban ma nem világos, hogy az iskolában kik és milyen módon, mikor és hogyan tarthatnak a drogfogyasztásról, az internethasználatról vagy testi és szellemi egészségfejlesztésről előadást. A rendeletek végrehajtása, a lépések elmagyarázása (digitális oktatás), a hatékonyság kontrollja hiányzik, ezáltal az értékes és valós visszacsatolás is elmarad.

6.2. Hátrányos helyzet még hátrányosabbá válik az online világban?

Felmerül a kérdés, hogy a hátrányos háttérű családok tekintetében hogyan felelünk meg az online tér kihívásainak? A családok mentális egészsége szorosan összefügg az alacsonyabb szocio-ökonómiai státusszal (APA). Nélkülözhetetlen tehát a szociális háttérre szánt büdzsé összehangolása az oktatási rendszer elvárásaival, elengedhetetlen a tényleges lehetőségek és a valós elvárások folyamatos korrekciója. Példa: kevés a pályakezdő gyógypedagógus, pszichopedagógus, aki lemenne vidékre dolgozni. A munkaerő átirányítás jó gondolat, ha van mögötte például lakhatási támogatás vagy olyan munkabér, amiből az átirányított pedagógus ki tudja fizetni a lakbérét (albérlet). Hogy a mindenkori önkormányzatok, ők maguk miért nem egyeztettek a megyei, járási tankerületekkel a pedagógusok megtartásáról, lakhatási támogatások elindításáról, számomra mai napig talány. Érzékeny, politikailag olykor felvállalhatatlan témának tűnik a kérdés? Meggyőződésem, hogy a nem eléggé érzékeny vezetői attitűd, és természetesen a konfliktusba való „beleállás”, hiánya hiányzik olykor. Online, információk átadása, feltöltése, továbbítása

A Tankerület (Pedagógiai Szakszolgálat, Iskolák) és a Családsegítő Szolgálat között transzparens, azonnali információáramlás kell, hogy létrejöjjön. A gyermekkel való

foglalkozás hatékonysága attól is függ, hogy milyen mértékben képesek együttműködni a nevelési tanácsadók, a gyermekekkel nap, mint nap foglalkozó pedagógusok, és természetesen a szülők. Az online oktatási rendszerben, ahol minden információ az OM kódhoz (iskola) és azonosítóhoz (tanuló) köthető, minden információnak egyetlen adatbázisban kell szerepelnie, természetesen jogosultságok hozzárendelésével. Az OM azonosító a tanuló iskolai „útlevele”. Az adatbázis elemei megvannak, az országos egységesített rendszer elemei is rendelkezésre állnak, további fejlesztés szükséges.

Miért? Mert egy adott iskola BTMN², SNI³ illetve pszichológiai megsegítését tartalmazó igény és összesített statisztika nem érhető el az E-Kréta rendszeren keresztül. Az E-Kréta nincs összekapcsolva a Pedagógiai Szakszolgálatok adminisztrációs, integrált nyilvántartási rendszerével rendszerével (INYS). Nincs időpontfoglaló rendszer sem. Például: az iskola adminisztrátora iktatja a papírformában beérkező szakvéleményeket, illetve postán, hivatalos úton kéri meg azokat a Szakszolgálattól. Kitölti, kinyomtatja, iktatja, átadja, postázza, lefűzi, múlt századba megyünk vissza. A fejlesztési munkaközösség vezetője egyenként lapozza át, osztályonként nézi meg a szakvéleményeket, Excelben vezeti (ha vezeti), hogy ki mire jogosult (fejlesztés, gyógypedagógiai megsegítés, pszichológia, stb). tekintetében, heti hány órában, hány éven keresztül, egészen a felülvizsgálat időpontjáig. Ezután derül ki, hogy hány fejlesztőpedagógiai, gyógypedagógiai, pszichológiai óra gyűlt össze egy adott évfolyamban, illetve az iskola összességében, és ezek alapján számolja ki az iskola, hogy hány fejlesztőpedagógusra, gyógypedagógusra, pszichológus órára van szüksége. Az online világban ez a procedúra nem működhet ennyire manuális módon.

A Pedagógiai Szakszolgálati szakvélemény tartalmazza az iskola nevét, kódját a gyermek azonosítóját, ez automatikusan be kellene, hogy csatolódjon a Tankerület és az iskola adatbázisába. Azonnali statisztikai, valós adatok kellene, amiből gazdálkodni és tervezni lehet.

A szülők és a pedagógusok felé is magyarázatok, cikkek, példák bemutatása, közzététele elengedhetetlen, mint ahogyan a Csongrád Megyei Szakszolgálat is teszi. (Csongrád-Csanád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat, 2023). Nem elfogadható, hogy nem egységes, országosan

² Beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézség

³ Speciális nevelési igény

ellenőrzött és szerkesztett online tartalom van a központi, járási és megyei Tankerületek honlapján. Autizmus és ADHD kapcsán az elsődleges terápiás eljárás a szülőedukáció és a pedagógusedukáció, óvodás és kisiskolás gyermekkel foglalkozók esetében elengedhetetlen első lépés – egységes módszertan már van a magánszférában. Ugyanígy a hangulatzavarok, szorongási zavarok mértékének kiderítése első körben a nevelési tanácsadásokon belül történjen, a problémát kiváltó trigger azonosítása miatt (interjú, félig-struktúrált interjú, teszt a szülők bevonásával). Vannak nagyon jó, a Vadaskert által indított, szülőknek, szakembereknek szóló programok, de nem ingyenesek (Vadaskert, 2023). A pszichopedagógus vagy a megyei pszichológus koordinátor össze tudna állítani kurzusokat és elindulhatna egy igényes, ingyenes összefogás és oktatás országsherte, online oktatás, pszichoedukáció részeként, az állami szférában is.

A versenyszféra esetében elengedhetetlen a digitális ismeret, a munkáltató megköveteli, és folyamatos továbbképzésre küldi a dolgozót annak érdekében, hogy a modern technológia elsajátítása biztosított legyen. Ezzel párhuzamosan az állami szféra miért ne tenné ezt meg? Amennyiben a gyermekek képessé válnak megérteni az online biztonságot, a kritikus gondolkodást, a médiaműveltséget és az adatvédelemmel kapcsolatos készségeket, akkor hatékonyan tudják majd értékelni az elért információt, megalapozott döntéseket tudnak majd hozni, és meg tudják védeni magukat a lehetséges online kockázatokkal szemben.

6.3. Milyen online képességeket tanuljon meg a gyermek?

1. A digitális alapkészségek, a digitális eszközök (számítógépek, okostelefonok, táblagépek) működtetése, a szoftveralkalmazások használata és a digitális felületeken való navigálás kortól függetlenül életünk alap tudásává, kell, hogy váljon.
2. Az internetes és információs műveltség, annak megértése, hogyan kell keresni, értékelni és kritikusan elemezni az interneten található információkat legalább annyira fontos, mint a könyvtár kartotékai közötti eligazodás volt még pár évvel ezelőtt.
3. A lehetséges kockázatok felismerése és a biztonságos online viselkedés gyakorlása kiemelt fontosságú. Ide tartozik a személyes adatok védelme, az átverések és

rosszindulatú weboldalak felismerése és elkerülése, valamint az erős jelszavak és a rendszeres szoftverfrissítések fontosságának megértése.

4. A digitális tartalmakról való kritikus gondolkodás képességének fejlesztése kulcsfontosságú az információ túlterheltség korában. Ez magában foglalja a digitális média hitelességének és pontosságának értékelését, a különböző nézőpontok felismerését, valamint annak megértését, hogy a média hogyan alakíthatja a véleményt és hogyan befolyásolhatja a viselkedést.
5. Kommunikáció és együttműködés: magába foglalja az online etikett megértését, a tiszteletteljes és konstruktív kommunikációt. Ugyanúgy, ahogyan megtanítjuk gyermekeinket arra, hogy köszönjenek, hogy udvariasak legyenek a személyes interakciókban, ugyanúgy meg kell tanítanunk őket a digitális világban való alap etiketre is.
6. A digitális jogok és felelősségek ismerete és tiszteletben tartása a digitális írástudás fontos aspektusa. Ide tartozik például a szerzői jogi törvények megértése, a magánélet és az adatvédelem, valamint mások digitális határainak tiszteletben tartása és a cyberbullying elkerülése.

6.4. Mit tehet a közösség, iskola és a család az online platformokon való jobb eligazodásért?

A családoknak és az iskoláknak együtt kell működniük az online kockázatokról és az ezekre való reagálásról szóló oktatásban. Ez az együttműködés magában foglalhat workshopokat, szemináriumokat és a digitális ellenálló képességet elősegítő, mindenki számára elérhető forrásokat.

Vannak követendő példák, jól megszerkesztett külföldi weboldalak (Common Sense Education, 2023) melyek utat nyithatnak és meggyorsíthatják a digitális tudásbázis felépítését, magyar nyelven, a magyar célközönség számára is.

A digitális környezet folyamatosan fejlődik, és a családoknak és az iskoláknak lépést kell tartaniuk nem csupán az újonnan megjelenő technológiákkal szemben, hanem azzal is, ahogyan ezek a trendek befolyásolják és alakítják a nevelés struktúráját.

Ez magában foglalhatja a tanárok szakmai továbbképzését, valamint a családok számára források és útmutatások nyújtását a tájékozottság fenntartásához.

6.4.1. Szakmai területek, ötletek

A digitális táblák megjelenésével a tanórák interaktívvá tehetők. További digitális eszközök bluetooth vagy wifi kapcsolattal csatlakoztathatóak, a digitális táblához, a tananyag elsajátítását színesíthetjük, emiatt a pedagógia módszertanának is változnia kell a digitális technológia térnyerésével.

A mentális egészség és a családok életszínvonalának a fejlesztése longitudinális vizsgálatokat, statisztikai utánkövetést is jelent, a következtetések levonását és az irányvonal változtatását, amennyiben szükséges.

A megelőzésre, nevelési tanácsadásra (beleértve a digitális etika, online viselkedés, drogokkal kapcsolatos ismeretek és szexuális edukáció) több hangsúlyt kellene fektetni, országos, megyei koordináció megerősítésével. Az egységesített, országos honlapok fejlesztése létkérdés lenne a Tankerületek, Pedagógiai Szakszolgálatok munkájához (a költséghatékonyság és a transzparencia elve miatt).

Új szakmai területek és képzések jelentek meg az elmúlt évtizedben a hazai felsőoktatásban, melyek szervesen illeszkednek az, újszerű iskolai rendszert illetően. A felsőoktatás fejlettsége nincs azonos hullámhosszon a jelenlegi általános iskola által nyújtott lehetőségekkel.

Nem csupán a digitális tanítás módszertanát, hanem a gyermekek mentális egészségét is erősítenék az újszerű tudás birtokában lévő pedagógusok alkalmazása. A pszichopedagógia, az autizmus spektrum pedagógiája, vagy akár az interkulturális pszichológia és pedagógia-, a neveléstudományi-, vagy a kisebbségpolitika mesterképzési szakon végzett hallgatókra országosan nagy igény lenne.

A pszichopedagógia az egyént bio-pszicho-szociális egységként, ökológiai rendszerszemléletben, holisztikusan kívánja megismerni, majd azt komplex pedagógiai, pszichológiai, kóroki és szociális szempontú intervencióval, multidiszciplináris teammunkában, a környezetével együtt alkotott rendszerben látja el (UNI Eszterházy).

A pszichopedagógus képzés 3 éves alapfokú BA képzéssel már elérhető, szemben a pszichológuséval (7 év szakpszichológusi, vagy 9 év klinikai szakpszichológusi szakvizsgával). A pszichopedagógus szakma szervesen illeszkedik a pedagógus rendszer struktúrájába, az iskolapszichológus illeszkedne, de gyakorlatilag nem így van. Hiába van pedagógiai szakpszichológus képzés, az nem népszerű, a pedagógus bérezés és előremenetel korlátozó lehetőségei miatt. Míg egy pszichológus a versenyszférában annyit kér, amennyit akar, iskolapszichológusként megköti a „rendszer”.

Mindenképpen kihangsúlyoznám azt a tényt, hogy csak és kizárólag klinikai gyermek szakpszichológus foglalkozhat (lehetőleg) diagnosztizált pszichiátriai zavarral, ezt a tevékenységet sem iskolapszichológus, sem „sima” pszichológus nem gyakorolhatja. Az iskolapszichológus, amennyiben problémát észlel egy gyermeknél, interjút, tesztet felvehet, és amennyiben indokoltnak tartja, a pedagógus és a szülő bevonásával átírányíthatja a gyermeket a megfelelő szakemberhez. De ezt a feladatot a pszichopedagógus is megtehetné. Elképzelhető, hogy a pszichopedagógus/szakosodott gyógypedagógus a közeljövőben, részben átvehetné az iskolapszichológus feladatát, akinek a szerepe nem szűnne meg, hanem változna. A pszichológus megyei, koordinátori szerepet tölthetne be a gyermekekkel való pszichológiai foglalkozások protokolljának, módszertanának tervezésében, segítségével és kontrolljában, pl. az online visszaélések-, cyberbullying, videojáték-, drog-, és egyéb függőségek iskolai kiszűrésére. A megyei Tankerület pszichológus végzettségű (alap 5+2év szakpszichológia), koordinátora kellene, hogy tervezze, ellenőrizze, segítse a pszichopedagógus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus akár iskolapszichológus munkáját a hozzá tartozó iskolahálózatban.

Még egyszer kiemelném: a pszichológus nem pedagógus, akkor sem, ha egy iskolában, vagy Pedagógiai Szakszolgálatnál dolgozik. Nem tud pedagógiai életpályaívét (fokozatokat) elérni, vezető sem lehet, mert ez a terület őt ebben a jelenlegi besorolásban nem érinti (Közoktatási vezető és pedagógus szakvizsgára nem jelentkezhet). Emiatt vidéken, de akár Budapesten sem vonzó pszichológusnak maradni egy iskolában, ami tovább rontja a gyermekek ellátottságát és mentális egészségét.

6.5. Digitális etika, mint tantárgy az iskolában

Az iskolában a diákok eddig is tanultak általánosságban etikát, lényeges ezt a tárgyat kibővíteni speciálisan teret engedve a digitális etika és állampolgárság fogalmával.

Meggondolandó elemek a digitális etika tárgy kapcsán:

1. A digitális korszak kihívásait csak olyan gazdasági és pedagógiai szaktudású szakemberek, intézményvezetők tudják megválaszolni, akik elsősorban pragmatikus vezetők, analitikus gondolkodásúak, és gyors reakcióidővel tudnak irányt váltani és nem utolsósorban digitális tudásuk magasszintű. A felsőfokú oktatás részeként ezt biztosítani tudná a Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga a szakirányú továbbképzés révén. Azonban „a szakon végzettekről jelenleg még nem rendelkezünk diplomás pályakövetési eredményekkel, vagy a végzett hallgatók alacsony létszáma miatt az eredményekből nem kapható releváns információ.” (Felvi.hu, 2023)
2. A szülők, családok digitális tudásának minőségi változása elsősorban a szülők munkahelyén megkapott továbbképzésektől, illetve a gyermekek iskolai képzési rendszerétől függenek.
3. Hamarosan a mesterséges intelligencia segíthet a gyerekek tanításában és osztályozásában – állítja a Microsoft társalapítója, a milliárdos Bill Gates. „A mesterséges intelligencia rövidesen el fogja érni azt a képességet, hogy olyan jó oktató legyen, mint amilyen bármely ember” – idézi a CNBC Gatest, aki a San Diegói ASU+GSV csúcstalálkozó vitaindító előadásában vetette fel ezeket. (HVG, 2023)
4. Az a munkavállaló, aki bármilyen hiányszakmára képezi át magát a Munkaügyi Központon keresztül, részesüljön legalább alapszintű, digitális etikai oktatásban.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Aboujaoude, E. (2010). Problematic Internet use: an overview. *World Psychiatry*, Jun;9(2):85-90.
- Alaptörvény*. (2011). Forrás: <https://njt.hu/jogszabaly/2011-4301-02-00.15>
- Albert, D. (2020. August 27). *Remix*. Forrás: Remix News: <https://rmx.news/article/france-agatha-christie-novel-ten-little-niggers-changed-to-there-were-ten/>
- Amy L. Gentzler, Ann M. Oberhauser, David Westerman, Danielle K. Nadorff. (2011). College Students' Use of Electronic Communication with Parents: Links to Loneliness, Attachment, and Relationship Quality. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(1-2), 71-74.
- APA. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023. július 03, forrás: Resources and Publications: <https://www.apa.org/pi/ses/resources/publications/children-families>
- Blinka, L., Šablatúrová, N., Ševčíková, A., & Husarova, D. (2020). Social constraints associated with excessive internet use in adolescents: the role of family, school, peers, and neighbourhood. *International Journal of Public Health*, 65(8), 1279–1287.
- Bouma, H. G. (2019). Learning from parents: a qualitative interview study on how parents experience their journey through the Dutch child protection system. *Child Fam. Soc. Work*, 25, 116–125.
- Cameron, L. &. (2021). Lessons from developmental science to mitigate the effects of the COVID-19 restrictions on social development. *Group Processes & Intergroup Relations*, 24(2), 231–236.
- Centers for Disease Control and Prevention*. (2019). Letöltés dátuma: 2023. április 30, forrás: Data and Statistics About ADHD: <https://www.cdc.gov/ncbddd/adhd/data.html>
- Common Sense Education*. (2023). Forrás: Digital citizenship: <https://www.common sense.org/education/uk/digital-citizenship>
- Csongrád-Csanád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat*. (2023). Forrás: <http://csmpsz.hu/1-vizsgalat/>
- Deeb S, Madden D, Ghebretinsae T, Lin J, Ozbek U, Mayer V, Vangeepuram N. (2022). Child Disruptions, Remote Learning, and Parent Mental Health during the COVID-19 Pandemic. *Int J Environ Res Public Health*, May 25;19(11):6442.
- Diener, E. S. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276–302.
- Digitalhungary.hu*. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023. március 24, forrás: Média: <https://www.digitalhungary.hu/media/A-teve-egyre-kevesebb-gyereket-er-el-de-est-e-tizkor-meg-minden-negyedik-ovodas-koru-a-kepernyo-elott-ul/19854/>

- Digitalhungary.hu.* (2023. március 22). Letöltés dátuma: 2023. március 24, forrás: Média: <https://www.digitalhungary.hu/media/A-teve-egyre-kevesebb-gyereket-er-el-de-este-tizkor-meg-minden-negyedik-ovodas-koru-a-kepernyo-elott-ul/19854/>
- Dongxu Li, Xi Guo. (2023). The effect of the time parents spend with children on children's well-being. *Front. Psychol.*, Vol14.
- Dotti Sani, G. M., & Treas, J. (2016). Educational Gradients in Parents' Child-Care Time Across Countries, 1965–2012. *Journal of Marriage and Family*, Volume78, Issue4, Pages 1083-1096.
- Duerager, A. a. (2012). How can parents support children's internet safety? *LSE Research Online.*
- eNET.* (2013). Forrás: eNET Internetkutató és Tanácsadó Kft.: <https://enet.hu/okostelefon-utanyit-a-kutyuknek/>
- eNET.* (2017. Szeptember). Forrás: eNET Internetkutató és Tanácsadó Kft.: <https://enet.hu/a-fiataloknak-a-net-mar-alapszukseglet/>
- eNET.* (2022). Forrás: <https://enet.hu/magyarorszag-halozata-a-novekvo-kapacitasigenyekvilagaban/>
- EU Bizottság.* (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023. július 03, forrás: A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabálycsomag: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/policies/digital-services-act-package>
- Fallon, B. J., & Bowles, T. V. (1997). The effect of family structure and family functioning on adolescents' perceptions of intimate time spent with parents, siblings, and peers. *Journal of Youth and Adolescence*, 26(1), 25–43.
- Faltýnková A, Blinka L, Ševčíková A, Husarova D. (2020. Mar 8). The Associations between Family-Related Factors and Excessive Internet Use in Adolescents Int J Environ Res Public Health. 2020 Mar 8;17(5):1754. *Int J Environ Res Public Health*, 17(5):1754.
- Felvi.hu.* (2023). Forrás: Szakirányú továbbképzések: https://www.felvi.hu/felveteli/szakok_kepzesek/szakleirasok/!Szakleirasok/index.php/szak/3767/vegzes_utani_kilatasok
- Gambadauro P, C. V. (2020). Serious and persistent suicidality among European sexual minority youth. *PLoS One*, Oct 16; 15(10).
- García, Richard Adams and Carmen Aguilar. (2023). *The Guardian.* Forrás: [www.theguardian.com: https://www.theguardian.com/education/2023/apr/23/rise-in-school-absences-since-covid-driven-by-anxiety-and-lack-of-support-say-english-councils](https://www.theguardian.com/education/2023/apr/23/rise-in-school-absences-since-covid-driven-by-anxiety-and-lack-of-support-say-english-councils)
- Harrison-Evans, P. a.-J. (2017). *The Moral Web: Youth Character, Ethics and Behaviour.* Forrás: Demos: <https://demos.co.uk/research/the-moral-web/>
- Heffer, T. G. (2019). The Longitudinal Association Between Social-Media Use and Depressive Symptoms Among Adolescents and Young Adults: An Empirical Reply to Twenge et al. (2018). *Clinical Psychological Science*, 7(3); 462–470.

- Hökby S, H. G. (2016). Are Mental Health Effects of Internet Use Attributable to the Web-Based Content or Perceived Consequences of Usage? A Longitudinal Study of European Adolescents. *JMIR Ment Health*, 3(3):e31.
- HVG. (2023. 04 27). Forrás: HVG.HU TECCH:
https://m.hvg.hu/tudomany/20230427_bill_gates_joslat_eforejelzes_mesterseges_intelligencia_olvasas_tanitas_tanitik_pedagogusok?fbclid=IwAR0qlw538Nne3oWT1BX6zHcjwivl bJebShTLXw3FIJ45mL9LN0ImUz9y4dU
- KSH. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023. Július 3, forrás: Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek: <https://www.ksh.hu/sdg/1-22-sdg-1.html>
- Kushlev, K., & Dunn, E. W. (2018). Smartphones distract parents from cultivating feelings of connection when spending time with their children. *Journal of Social and Personal Relationships*, 1-21.
- Lange KW, Reichl S, Lange KM, Tucha L, Tucha O. (2010). The history of attention deficit hyperactivity disorder. *Atten Defic Hyperact Disord*, Dec;2(4):241-55.
- Liu, G., Zhao, Z., Li, B., Pan, Y., and Cheng, G. (2022). Parental psychological wellbeing and parental emotional warmth as mediators of the relationship between family socioeconomic status and children's life satisfaction. *Curr. Psychol.*, 1-8.
- Livingstone, S. H. (2011). *The perspective of European children. Full findings and policy implications from 25 countries.* EU Kids Online .
- Meta. (2023). *Community Standards.* Forrás: Community Standards: <https://transparency.fb.com/hu-hu/policies/community-standards/>
- Meta. (2023). *Legal Terms.* Forrás: Legal Terms: <https://www.facebook.com/legal/terms>
- Navarro, J. T. (2022). Technologizing Bronfenbrenner: Neo-ecological Theory. *Psychol.*
- NEFMI. (dátum nélk.). Forrás: <http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatas/nevelesi-tanacsadas/nevelesi-tanacsadas>
- NMHH. (2022). *Az elektronikus hírközlési piac fogyasztóinak vizsgálata – Internetes felmérés.*
 Forrás:
https://nmhh.hu/dokumentum/238785/NMHH_mobilpiaci_jelentes_2022_masodik_felev.pdf
- nmhh.hu.* (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023. április 22, forrás: Fogyasztóknak, Internet:
https://nmhh.hu/cikk/187272/Szuroszoftverek_a_karos_internetes_tartalmak_ellen_gyerekek_zar
- OECD. (2018). New technologies and 21st century children: Recent trends and outcomes. *OECD Education Working Paper* , No. 179.
- Okie, S. (2006). ADHD in adults. *N Engl J Med.*, 354:2637–2641.

- Oktatási Hivatal. (2021). Forrás: Módszertani gyűjtemény:
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/tavoktatas/modszertani_gyujtemeny_kieg.pdf
- Onlineplatformok.hu. (2022). *Digikid - Adatgyűjtés a 8-15 éves korosztály digitális eszközhasználatáról*. Forrás: <https://onlineplatformok.hu/cikk/digikid-applikacio-alap-adatgyujtes-a-8-15-eves-korosztaly-digitalis-eszkozhasznalatarol>
- Park S, Jeon HJ, Bae JN, Seong SJ, Hong JP. (2017). Prevalence and Psychiatric Comorbidities of Internet Addiction in a Nationwide Sample of Korean Adults. *Psychiatry Investig.*, Nov;14(6):879-882.
- Parker K, U. R. (2021). The Use of Digital Platforms for Adults' and Adolescents' Physical Activity During the COVID-19 Pandemic (Our Life at Home): Survey Study. *J Med Internet Res*, 23(2):e23389.
- Pew Research Center. (2015. 07 15). Forrás: Parents and Social Media:
https://www.pewresearch.org/internet/2015/07/16/parents-and-social-media/pi_2015-07-16_parents-and-social-media_08/
- Pew Research Center. (2020). *Parenting Children in the Age of Screens*. Pew Research Center.
- Psychology Today*. (2019. July 19). Forrás: 21st Century Parenting.:
<https://www.psychologytoday.com/us/blog/the-author-speaks/201907/21st-century-parenting#:~:text=So%2C%20the%20key%20to%20effective,need%20to%20be%20emotionally%20resilient.>
- Rafferty, K. A. (2020). When facing hopeful and hopeless experiences: using snyder's hope theory to understand parents' caregiving experiences for their medically complex child. *Pediatr. Health Care*, 34, 542–549.
- Rees, G., and Dinisman, T. (2015). Comparing children's experiences and evaluations of their lives in 11 different countries. *Child Indicat.*, Res. 8, 5–31.
- Shaping Europe's digital future*. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023. 07 03, forrás: A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabálycsomag: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/policies/digital-services-act-package>
- Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S. (2020). *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*. EU Kids Online.
- Szűcs, M. (2023. Jan). *Features.hu*. Forrás: Közösségi oldalak: <https://features.hu/kozossegi-oldalak/>
- Tarnay, Á. (2023. 05). *EduLine*. Forrás: EduLine-felnőttképzés:
https://eduline.hu/felnottkepzes/20230512_Ericsson_kutatas_home_office_megfigyeles_egyensuly
- Thoilliez, B. (2011). How to grow up happy: an exploratory study on the meaning of happiness from children's voices. *Child Indicat.*, Res. 4, 323–351.

- Thomsen, M. K. (2016). Parental time investments in children. *Acta Sociol.*, 58, 249–263.
- Tong, Y., Li, J.X. & Shu, B. (2021). Is Children’s Academic Performance Valuable to Parents? Linking Children’s Effort Vs. Results and Fathers’ Vs. Mothers’ Subjective Well-Being. *Child Ind Res*, 14, 583–605.
- Turkle, S. (2011). *Alone together: Why we expect more from technology and less from each other*. APA PsycInfo, Basic Books.
- UN. (2023). *United Nations Human Rights*. Forrás: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/ohchr-publications-catalogue-2023.pdf>
- UNI Eszterházy. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023. július 04, forrás: Pszichopedagógia szakirány: <https://uni-eszterhazy.hu/gyogypedagogia/m/kepzesek/gyogypedagogia-alapkepzesi-szak/valaszthato-szakiranyok/pszichopedagogia>
- Vadaskert. (2023. július 05). Forrás: <https://vadaskertem.hu/szakembereknek/>
- Vaterlaus, J. M., Beckert, T. E., & Schmitt-Wilson, S. (2019). Time Together: The Role of Interactive Technology With Adolescent and Young Adult Children. *Journal of Family Issues*, 40(15), 2179–2202.
- WHO. (2019). *Guidelines on Physical Activity, Sedentary Behaviour, and Sleep for Children Under Age 5*. Forrás: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/311664/9789241550536-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- World Economic Forum. (2023. May). Forrás: <https://www.weforum.org/agenda/2023/05/future-of-jobs-2023-skills/>: <https://www.weforum.org/agenda/2023/05/future-of-jobs-2023-skills/>
- Xu G, Strathearn L, Liu B, Yang B, Bao W. (2010). Twenty-Year Trends in Diagnosed Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder Among US Children and Adolescents, 1997-2016. *JAMA Netw Open*, 1(4):e181471. Forrás: <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/balanced/202302/why-is-the-prevalence-of-adhd-increasing#:~:text=Regardless%20of%20age%2C%20more%20patients,that%20this%20trend%20has%20reversed.>
- Yen, J.-Y., Yen, C.-F., Chen, C.-C., Chen, S.-H., & Ko, C.-H. (2007). Internet Addiction and Substance Use Experience in Taiwanese Adolescents. *CyberPsychology & Behavior*, 10(3), 323–329.
- Youtube. (2023). *Youtube - Terms of Service*. Forrás: Youtube - Terms of Service: <https://www.youtube.com/static?template=terms>

MELLÉKLETEK

Melléklet 1.

Tisztelt Szülők!

Pásztó, 2023.05.02

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság megbízásából, egy társadalomtudományi kutatást készíték, amely az online platformok és a családok egészsége közötti kapcsolatot vizsgálja.

A kutatás célja megvizsgálni, hogy az internethasználat milyen módon befolyásolja a családok életét, és rávilágítson azon pozitív lehetőségekre, amelyek fejlesztési irányokat jelölhetnek ki a nevelésben, ugyanakkor kitérjen azokra a veszélyekre és negatív hatásokra, melyeknek káros következményei lehetnek a jelen és a jövő generációinak körében.

Amennyiben úgy gondolja, hogy szívesen szánna időt egy online kérdőív kitöltésére a kutatás kapcsán, úgy kérem, töltsse ki a csatolt kérdőívet:

A kérdőív közvetlenül elérhető az alábbi linken:

<https://forms.gle/651om5mPm6U2fdzr7>

Hozzájárulását a munkámhoz előre is köszönöm,

Üdv

Ziitzmann Adél

Pszichológus

Melléklet 2.

Zsigmond Király Általános Iskola, Pásztó
Intézményvezető r.

Tárgy: kérdőíves kutatás

Pásztó, 2023.05.02

Tisztelt Intézményvezető Asszony!

Alábbi leveletem azért írom Önnek, mert a **Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság** megbízásából, egy társadalomtudományi kutatást készíték, amely az **online platformok és a családok egészsége** közötti kapcsolatot vizsgálja.

A kutatásban jelenlegi fázisában kizárólag a pásztói Mikszáth Kálmán Gimnázum, ill. a Zsigmond Király Általános Iskola vesz részt.

A kutatás célja megvizsgálni, hogy az internethasználat milyen módon befolyásolja a családok életét, és rávilágítson a pozitív hatásokra, amelyek fejlesztési irányokat jelölhetnek ki a nevelésben, ugyanakkor kitérjen azokra a veszélyekre és negatív hatásokra, melyeknek káros következményei lehetnek a jelen és a jövő generációinak körében.

Kérem, hogy továbbítsa a felkérésemet az iskolában dolgozó, nevelő pedagógus kollégáknak, akik szívesen szánának 5 percnél nem hosszabb időt egy online kérdőívre a kutatás kapcsán.

Ugyanakkor Önön keresztül, megkérném azokat a vállalkozó szellemű tanárokat, hogy töltsék ki a Szülői kérdőívet is, ha maguk is szülők, illetve osszák a Szülői kérdőívet meg azon szülők között, akiknek továbbítani tudják és szívesen kitöltenék azt.

Csatolok a szülők számára egy felkérő levelet, azt használhatják a pedagógusok, ha levélben, vagy akár kimásolva szeretnék továbbítani a felkérést.

A kérdőívek kitöltése anonim, semmilyen kötelezettséggel nem jár.

Tanári kérdőív itt érhető el:

<https://forms.gle/mdPNubSyZZoNLqyv5>

Szülői kérdőív itt érhető el:

<https://forms.gle/651om5mPm6U2fdzr7>

Bizalmát köszönöm,

Zitzmann Adél, pszichológus

Melléklet 3.

Mikszáth Kálmán Gimnázium és Kollégium, Pásztó
Intézményvezető r.

Tárgy: kérdőíves kutatás

Pásztó, 2023.05.02

Tisztelt Intézményvezető Asszony!

Alábbi leveletem azért írom Önnek, mert a **Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság** megbízásából, egy társadalomtudományi kutatást készíték, amely az **online platformok és a családok egészsége** közötti kapcsolatot vizsgálja.

A kutatás jelenlegi fázisában kizárólag a pásztói Mikszáth Kálmán Gimnázium, ill. a Zsigmond Király Általános Iskola vesz részt.

A kutatás célja megvizsgálni, hogy az internethasználat milyen módon befolyásolja a családok életét, és rávilágítson a pozitív hatásokra, amelyek fejlesztési irányokat jelölhetnek ki a nevelésben, ugyanakkor kitérjen azokra a veszélyekre és negatív hatásokra, melyeknek káros következményei lehetnek a jelen és a jövő generációinak körében.

Kérem, hogy továbbítsa a felkérésemet az iskolában dolgozó, nevelő pedagógus kollégáknak, akik szívesen szánának 5 percnél nem hosszabb időt egy online kérdőívre a kutatás kapcsán.

Ugyanakkor Önön keresztül, megkérném azokat a vállalkozó szellemű tanárokat, hogy töltsék ki a Szülői kérdőívet is, ha maguk is szülők, illetve osszák a Szülői kérdőívet meg azon szülők között, akiknek továbbítani tudják és szívesen kitöltlenék azt.

Csatolok a szülők számára egy felkérő levelet, azt használhatják a pedagógusok, ha levélben, vagy akár kimásolva szeretnék továbbítani a felkérést.

A kérdőívek kitöltése anonim, semmilyen kötelezettséggel nem jár.

Tanári kérdőív itt érhető el:

<https://forms.gle/mdPNubSyZZoNLqyv5>

Szülői kérdőív itt érhető el:

<https://forms.gle/651om5mPm6U2fdzr7>

Bizalmát köszönöm,

Zitzmann Adél, pszichológus